O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI MILLIY KITOB PALATASI

Kuch — adolatda

Adolat

Ozbekiston Respublikasi ijtimoiy-siyosiy va huquqiy gazetasi

1995 yil 22 fevraldan chiqa boshlagan ☼ 2001 yil 4 май ☼ juma ☼ № 18 (305) ☼ sotuvda erkin narxda

• Мустабид тузум даврида миллион-миллион бегуноҳ инсонларнинг умри хазон бўлганини, қанча-қанча оилалар хонавайрон бўлиб, қанча-қанча гўдаклар етим қолганини тарих, бугунги ва келажак авлод ҳеч қачон унутмайди.

Ислом КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН ВА РОССИЯ: ИШОНЧЛИ ҲАМКОРЛИК

3 май куни Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов Россия Федерациясига жўнаб кетди.

Россия Президенти Владимир Путин таклифига биноан қилинаётган ташриф дастури ниҳоятда тиғиз. Ташрифнинг дастлабки кунида мамлакатимиз раҳбари ва Россия Президенти Владимир Путин ўртасида норасмий мулоқот ўтказилади. Иккинчи куни мулоқотлар Кремлда давом этади. Икки давлат раҳбарлари сиёсат ва Марказий Осиёда стратегик хавфсизлик муаммолари юзасидан фикр алмашадилар. Шунингдек, икки томонлама ўзаро манфаатли муносабатлар ривожининг бугунги аҳволи ва истиқболлари диққат марказида бўлади ҳамда қатор ҳужжатлар имзоланади.

Ўзбекистон ва Россия ўртасидаги муносабатлар тарихи асрлар билан ўлчанади. Аммо чинакам тенг ҳуқуқли ҳамкорлик Ўзбекистонимиз мустақилликни қўлга киритганидан кейин бошланди. Икки давлат раҳбари тенг мавқеда туриб мулоқотлар олиб боришиб, ҳамкорлиги стратегик аҳамият касб этаётир. Ўзбекистон ва Россия долзарб халқаро муаммолар бўйича бир-бирига мос ёки яқин позицияда бўлиб, ташқи сиёсий саъй-ҳаракатларни мунтазам равишда чуқурлаштиришни кўзда тутади.

Ўзбекистон ва Россия муносабатларининг кенгайишида олий даражадаги учрашувлар муҳим қадам бўляпти. Владимир Путиннинг мамлакатимизга ўтган йилги ташрифи стратегик ҳамкорликка янги туртки берди ва иқтисодий соҳада ижобий

ўзгаришларни мустаҳкамлади.

Россия савдо-иқтисодий ҳамкорлик соҳасида Ўзбекистоннинг етакчи шерикларидан ҳисобланади. Мамлакатлар ўртасида юздан ортиқ ҳукуматлараро ҳужжатлар, жумладан, 1998-2007 йилларда Россия ва Ўзбекистон иқтисодий ҳамкорлиги тўғрисида шартнома имзоланган. Муҳими, ушбу ҳужжатлар фаолият кўрсатмоқда. Иқтисодий ҳамкорлик бўйича Ўзбекистон – Россия ҳукуматлараро қўшма комиссиясининг яқинда Москвада бўлиб ўтган мажлиси ҳам шундан дарак бериб турибди. Хусусан, имзоланган баённомага кўра ўтган йилда эришилган бир миллиард долларлик икки ёқлама товар айланмасини бу йил 17 фоизга ошириш кўзда тутилади.

Ўзбек пахтасини Россияга экспорт қилиш икки мамлакат учун ҳам муҳим аҳамият касб этади. Россия Федерациясининг енгил саноати айнан ўзбек пахтасини қайта ишлаш технологиясига асосланади. Кейинги йилларда ўзбек пахтасини етказиб бериш ҳисобига Россия саноати анча жонланди.

Ислом Каримовнинг Москвага давлат ташрифи Марказий Осиё давлатлари олдида турган мураккаб вазифаларни ечишда муҳим одим бўлиб қолади.

«Туркистон-пресс»

Парламент анжумани олдидан

СИЗ СЕССИЯДАН НИМА КУТЯПСИЗ?

Жуманиёз АЛИБЕКОВ,
Ўзбекистон «Адолат» СДП Самарқанд вилояти Кенгаши биринчи котиби:

– Кўп нарса кутяпман. Авваломбор қабул қилинаётган қонунларимиз пишиқ-пухта, мукаммал бўлишини истайман. Ҳар бир сессия халқимиз ҳаётида ислоҳотларни амалга оширишда даъваткор кучга эга бўлиб қолишини хоҳлайман.

Менимча, биз кўпроқ қонунларни ишлаб чиқишда амалиётда ишлаётган, бевосита айрим муаммоларни ўз бошидан кечираётган одамлар иш тажрибасига суянган ҳолда ишлаб чиқишимиз ва сўнгра унга назарий жиҳатдан ишлов беришимиз зарур. Чунки қонунлар ҳар тарафлама ҳаётий заминга таянсагина кучли ва пухта бўлади. Кейинчалик унга қўшимча ва ўзгартиришлар киритишга ҳожат ҳам қолмайди.

Сессия кун тартибига қўйилган барча масалаларни ҳаётий зарурат, деб биламан. Айниқса, прокуратура, мудофаа, аҳолини сил касалликларидан муҳофаза қилиш тўғрисидаги қонунлар жуда муҳимдир.

Қолаверса, ана шу қабул қилинган қонунларимиз ҳаётда изчил ишласин. Шунингдек, депутатларимиз сайловчилар билан бўлган учрашувларда мазкур қонунларнинг моҳиятини халққа тушунтириб боришлари, тарғиб-ташвиқот қилишлари ҳам керак.

Бу ўринда сиёсий партиялар, жамоат ташкилотлари ҳам ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар ходимлари билан ҳамкорликда жамиятимизда қонун устуворлигини таъминлашда ўрнак кўрсатади деб ишонаман.

Зеро, Президентимиз айтганларидек, **«Ҳуқуқий давлатнинг қуроли ҳам, ҳимояси ҳам, кўзи ҳам, сўзи ҳам қонундир».**

Қашқадарё электр тармоқлари корхонаси жамоаси вилоятдаги барча ишлаб чиқариш корхоналари, саноат марказлари ҳамда аҳолини доимий электр энергияси билан таъминлаш йўлида бор имкониятларини ишга солмоқда. Улар мавжуд 108 та объектга техник хизмат кўрсатишади. Айни чоғда юқори кучланишдаги тармоқларда таъмирлаш ишларини бошлаб юборилган. Жумладан, 37 километрли «Қарши — Косон» ҳамда 45 километрли «Косон — Муборак» оралиғидаги юқори кучланишли электр тармоғида олиб борилаётган бу жараён поёнига етмоқда. Таллимаржон шаҳри яқинидаги 6-насос станциясига Қарши шаҳридан бораётган юқори кучланишдаги электр тармоғи ҳам таъмирланяпти. Таъмирлаш барча объектларда кўнгилдагидек кетмоқда.

Суратда: корхона етакчиси муҳандис Камол Ғаниев чилангарларга йўл йўриқ бермоқда.

Муносабат, мунозара, мушоҳада

МИЛЛАТ КЎРКИ МАЪНАВИЯТДАДИР

Эсингизда бўлса мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидаёқ Республикамиз Президенти Наманган вилоятига қилган расмий сафарлари чоғида Чуст дўпписининг рамзий аҳамияти хусусида чуқур мулоҳаза билдирган эдилар. Ичимиздаги барчамизни миллийликка даъват этиш билан унинг тарғибот-ташвиқот этишга чорлагандилар. Назаримда бу унинг истиқлол йўлида мустақилликка зўрбазўр эришганимиздан сўнгги дастлабки бор миллийликка эҳтиром ила оташин чақириғи эди.

Шундан сўнг одатдагидек Республика телерадиокомпанияси дастурларида дейсизми, марказий ҳамда вилоятларда чоп этилган кундалик вақтли матбуотда дейсизми, қўйингки оммавий ахборот воситаларининг барчасида бу даъватга лаббай, деб жавоб берилди.

Ўша дамларда Республика телевидениеси сухандонларидан айримлари телеэкранда миллий либосларда чиқишиб, кўпчилик тамошобинларнинг ҳавасини уйғотганликлари ҳануз ёдимизда. Ҳатто бу ҳақда турфа хил туркум мақолалар ёритилди-да, сўнгра ушбу ўта долзарб ва саодатли ишга мавсумий тусда чек қўйилди.

Шу-шу, мана тўрт-беш йилдирки, ушбу мавзуга на телевидение кўрсатувларида, на радио эшиттирувларида ва на газета-журналларимиз саҳифаларида миллий либослар, хусусан эркак ва аёлларимизнинг кишини кўзини қамаштирадиган сержило дўппилари ҳақида лом-мим дейилмаётир. Ахир, дўппи бу ўша Амир Темур бобомиз замонларидаёқ донғи етти иқлимга таралган миллатимиз фахри, миллийлигимиз кўрки, маънавиятимиз эъзози эмасмиди! Замондошимиз, ўзбек шеъриятининг даҳоси, эрк ва мустақиллик куйчиси Эркин Воҳидовнинг «Ўзбегим» қасидасида ўзбекона ғурур билан қайд этилган:

Қайга бормай бошда
дўппим, ғоз юрарман
гердайиб,
Олам узра донғи
кетган Ўзбекистон
ўзбегим.

мадҳияси фикримизнинг ёрқин ифодасидир, деб ўйлайман.

Зеро, юртбошимизнинг мустақилликка эришилгандан сўнгги йилларда у ёки бу мавзуга бағишланган маърузаларида, шунингдек кейинги пайтларда миллий мафкура ва маънавиятга оид чоп этилган рисолаларида республикамиз фуқароларини ҳамиша азалий анъаналаримизни шакллантириш, керак бўлса ўзбекона ёхуд шарқона миллий либосларимиздан тортиб маънавиятимиз қирраларини очиб беришда зиёлиларни, айниқса ёшларни ташаббускорликка, фидойиликка чорлаш билан унинг йўлчи юлдузи сифатида бундай хайрли саъй-ҳаракатларни ўзлари бошлаб бермоқдалар.

Бунга юртимиз бўйлаб умрбоқий байрамларимиздан – Наврўзи оламни турфа хил миллий кийимларда карнай-сурнайлар садоси остида кенг нишонланаётганлиги, қадимий ўзбек кураши, кўпкар, улоқ ҳамда от пойгаси ва бошқа шу каби халқимизнинг минглаб йиллар давомида қалбига сингиб кетган оммавий ўйинларини қайта тикланиши миллийлигимиз рамзи сифатида яққол кўзга ташланади.

Шунга қарамай миллийлигимизни эл-юртимизга ва қолаверса жаҳонга намойишкорона юз тутқизувчи, унинг ташқи қиёфаси ҳамда миллий либосиданоқ қай миллатга мансуб эканлигимизни кўз-кўз қилгувчи жиҳатларимизга ҳанузгача етарли эътибор берилмаётгандек туйилади.

Буни қарангки, миллий либосларга муносабатимиз шу қадар бориб етибдики, бирор биродаримиз бошига дўппи, эгнига чопон кийиб белига қийиқ (белбоғ) боғлаган ҳолда кўча-кўйда кўринса, уни кўрган ёр-биродарлари, – ие, ҳа... тинчликми, – дея қўйингки ҳатто ҳамдардлик билдиришга пича қолгудек сўрашиш даражасига етганимизни ўзимиз сезмай ҳам қолишимизни яна қандай изоҳлаш мумкин?!.

Зеро, миллий мафкурамизнинг ажралмас бир бўлаги бўлган миллий қадриятларимиз ва маънавиятимизни тиклаш, уни сайқаллаштириш, Ўзбекистон фуқаросиман деган барча миллатсевар инсонларнинг умумхалқ ҳаракатига айланмоғи лозим. Бу хайрли ишнинг залворли занжири асосан аҳолининг кенг табақали зиёлиларига, хусусан маданият, маърифат ва маънавият ҳамда санъат ходимлари зиммасига тушиши табиий ҳол, албатта.

Бу ўринда таъкидламоқ лозимки, телеэкран орқали кейинги йиллардаги кузатишлар замирида шу нарса кўзга ташланмоқдаки, айниқса «Оталар сўзи – ақлнинг кўзи» телекўрсатувини олиб борувчи – Ўзбекистон халқ артисти Ориф Ҳожи ота Алимаҳсумов, «Оқшом эртаклари» кўрсатувини олиб борувчи – Ўзбекистон халқ артисти Тўтихон ая Юсупова, Республикада хизмат кўрсатган маданият ходими – шоира Турсуной Содиқова каби миллатимиз жонкуярларининг маънавият-маърифат ва одоб-ахлоққа оид мавзуларда ўзбекона либосларда чиқишлари кишини беихтиёр завқлантиради. Кўрсатув кўркига кўрк қўшади.

Демак, баъзи санъаткорларимизнинг қисман телекўрсатувларда миллий либосларда чиқишлари билан чекланиб қолмасдан, уни кундалик ҳаётимизда [illegible] дав тақозосидир, деб ўйлайман.

Барчамизга маълумки, жўғрофик ҳудудимиз Марказий Осиё [illegible] Ўзбекистонимиз [illegible] пахта, ипак ҳамда жун матолари ва қоракўлтери хомашёларига мўл-кўллиги билан дунё мамлакатлари ўртасида нуфузли ўрин эгаллайди. Эндиликда бизга улардан оқилона фойдаланадиган, харидорларнинг ички ва ташқи дунёвий қарашлари ва эҳтиёжларини, минтақамиз об-ҳаво иқлимини инобатга олган ҳолда ранго-ранг миллий либослар тайёрлайдиган қўшма ва хусусий корхоналар ишини йўлга қўядиган Ўзбекистон «Мария Лопос»и деб донг таратган ишбилармон юзлаб-минглаб Машҳуралар, Мафтуналар, Мухлисалар керак. Муҳими, улар томонидан европача кийимбошларга тақлид қилиб эмас, миллий шакл-шамоилларда тайёрланиб, дўконларга чиқарилган ўша барчага, яъни кексаю-ёшларга, эркагу аёлларимизга, муниса оналаримизга, латофатли қиз-жувонларимизга ярашимли мўъжазгина миллий либослар жойларда ўз эгасини топса нур устига – аъло нур бўлар эди.

Эндиги асосий масала – миллий ғурурни ҳамма нарсадан устун қўйгувчи миллатимиз фидойилари, динимиз раҳнамолари, хусусан Ислом университетининг профессор ўқитувчи ва талабалари, «Камолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати аъзолари, Маданият ишлари вазирлиги ва унга қарашли ташкилот ҳамда муассаса ходимлари, спортчиларимиз, қўйингки республикамиздаги маданият, маънавият ва маърифат ўчоқлари ходимлари ушбу хайрли таклиф ва ташаббусни қўллаб-қувватласалар айни муддао бўларди.

Токи, миллатимиз кўрки маънавиятимизда эканлиги амалда ўз исботини топиб, шўъролар ҳукумати томонидан аёвсиз топталган миллий қадриятларимиз ва миллийлигимиз рамзи бўлмиш либосларимиз ҳам мустақил Ўзбекистонимиз тимсолида жаҳонга юз тутсин.

Холмирза МАТКАРИМОВ,
журналист.

«Ҳавас» теннис турнири

ОМАД КИМГА КУЛИБ БОҚАДИ?

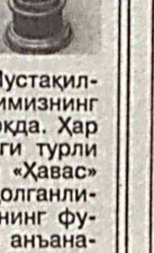

Эртага мамлакатимиз пойтахти – Тошкент шаҳрида навбатдаги анъанавий «Ҳавас» теннис турнири очилади.

Албатта бу халқимиз ҳаётидаги янги воқеа. Мустақиллик туфайли қатор яхши анъаналар юртдошларимизнинг турмуш тарзидан тобора кенг ўрин олиб бормоқда. Ҳар йили баҳорнинг сўнгги ойида мамлакатимиздаги турли тоифадаги раҳбарлар ўртасида теннис бўйича «Ҳавас» турнирини ўтказилишининг одат тусига кириб қолганлиги ҳам буни яққол исботлаб турибди. Тошкентнинг фусункор «Динамо» теннис кортларида эртага бу анъанавий турнир олтинчи маротаба старт олади.

Аввало шуни алоҳида эътироф этиш кераккки, «Ҳавас» теннис турнири Президентимизнинг ташаббуси билан бундан олти йил аввал ташкил этилган эди. У ҳар йили теннисниг ҳақиқий ишқибозлари иштирокида юксак даражада анъанавий тарзда ўтказиб келинмоқда. Иштирокчиларнинг орасида ҳокиму вазирларнинг, турли соҳа мутасаддиларининг борлиги уларнинг сафи йил сайин кенгайиб бораётганлигини, қатнашчиларда «Ҳавас»га чинакам ҳавас уйғотганлигини кўрсатиб турибди.

Оммавий ахборот воситаларида қайд этилишича, Ўзбекистон теннис федерациясининг бош котиби Игорь Шепелов бу гал ушбу турнирда қатнашиш истагини билдирган ҳокиму вазирларнинг ҳар доимгидан кўпчиликни ташкил этаётганлигини билдирган. Бу бежиз эмас, албатта. Улкан имкониятлар мамлакати бўлмиш гўзал Ўзбекистонимиз ўзининг спорт соҳасидаги беқиёс салоҳиятини ҳам намойиш этмоқда. «Ҳавас» теннис турнирига шунчаки ҳавас билан эмас, алоҳида меҳру муҳаббат билан қаралаяпти. Ҳақиқий спорт формасидаги раҳбарларнинг сони тобора ортиб бораётгани эса унинг янада оммалашиб, анъанавий тус олиб бораётганидан далолат бериб турибди. Улар бу гал ҳам биринчилик учун астойдил куч синашадилар. Омад кимга кулиб боқади, буни икки-кун давом этадиган қизиқарли мусобақалар кўрсатади.

Рустам ДОСТОН,
«Адолат» мухбири.

ИНТИЛИШ, БЕЛЛАШУВ, ҒАЛАБА

Маълумки, баркамол авлодни тарбиялашда спортнинг ўрни беқиёс. Шуниг учун ҳам мамлакатимизда ёшлар учун оммавий спорт мусобақаларини уюштиришга сўнгги пайтда алоҳида эътибор берилмоқда.

Эсингизда бўлса, ёшлар учун ташкил этилаётган оммавий мусобақалар ўтган йили Наманган вилоятида ўтказилган Универсиададан бошланган эди. Бу йил унинг узвий давоми бўлган беллашувлар Жиззах вилоятида «Баркамол авлод» спорт ўйинлари шиори остида ўтмоқда.

Мусобақаларнинг бориши ўтган бир йил мобайнида янада кўпроқ ёшлар спортга ошно бўлганликларини, улар интилиш, беллашиш, ғалаба қозониш ишқи билан майдонга тушишаётганини кўрсатмоқда. Шу сабабли ҳам ҳар бир мусобақа муросасиз курашлар остида ўтмоқда.

Хусусан, ўтган куни қизлар ўртасида волейбол бўйича бўлиб ўтган мусобақаларда қуйидаги ҳисоблар қайд этилди: Қорақалпоғистон Республикаси – Навоий вилояти 1:2; Бухоро – Андижон 0:2; Тошкент – Фарғона 2:0, Жиззах – Самарқанд 2:1; Қашқадарё – Сурхондарё 0:2; Сирдарё – Наманган 0:2.

Йигитлар ўртасидаги беллашувда жиззахликлар сурхондарёликларни, фарғоналиклар тошкентликларни, қорақалпоғистонликлар хоразмликларни 2:1 ҳисобда енгдилар. Навоий – Қашқадарё, Самарқанд – Сирдарё, Андижон – Тошкент вилояти командалари ўртасида эса 2:0 ҳисоби қайд этилди.

Футбол бўйича беллашувлар, айниқса муросасиз ўтмоқда. Ҳозиргача енгил атлетика, сузиш, белбоғли кураш бўйича мусобақалар тугаб, ғолиблар аниқланди.

Кеча «Баркамол авлод» спорт ўйинлари қатнашчилари учун маданий тадбирлар ўтказилди. Спортчилар ва меҳмонлар вилоятнинг диққатга сазовор жойлари билан танишдилар. Оммавий тадбирларда иштирок этдилар. Жиззахда спортни оммалаштириш бўйича олиб борилаётган ижобий ишларни ўз кўзлари билан кўришди.

Кечқурун «Сангзоркўл» дам олиш масканида «Баркамол авлод» спорт ўйинлари барча иштирокчилари учун «Ватан, фидоингдир баркамол авлод» деб номланган катта шоу-концерт бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон санъат усталари, эстрада юлдузлари, ёш ижрочилар ўзларининг энг яхши дастурларини намойиш этишди.

Бугун «Баркамол авлод» спорт ўйинлари давом этади.

Каримжон РИХСИЕВ,
«Адолат» мухбири.

Кураш

МИЛЛИЙ ҒУРУРГА АЙЛАНДИ

«Мен ишонаман: дунёга машҳур полвонларнинг бебаҳо хизматлари туфайли халқимиз маънавий турмуш-тарзининг ажралмас қисмига айланган кураш бугундан эътиборан янги ҳаётни бошлайди, янада юксалади, жаҳон узра кенг тарқалиб, турли миллатларга мансуб миллионлаб кишиларнинг севимли машғулотига айланади».

Юртбошимизнинг Тошкентда ўтказилган биринчи жаҳон чемпионати очилиш маросимида айтган пурмаъноли ушбу сўзлари ҳаётда ўз ифодасини топмоқда. Кураш қисқа муддатда, том маънода халқаро мақом олди. Миллий кураш – миллий ғурурга айланди. Ўзбек кураши – барча курашлар отаси экани яна бир бор аён бўлди.

Ваҳоланки, ўзбек кураши жаҳон айвонига чиққанига кўп бўлганича йўқ. 1998 йилнинг 6 сентябри тарихимиз саҳифаларига алоҳида қайд этилган. Шу куни ўзбек кураши спортнинг халқаро тури сифатида расмий равишда тан олинган. Тошкентда 28 давлат иштирокида ўтказилган дастлабки таъсис конгрессида халқаро кураш ассоциацияси таркиб топди. Унинг Фахрий Президенти этиб юртбошимиз тайинланди.

Куни кеча миллионлаб ишқибозлар яна бир қувончли воқеанинг шоҳиди бўлишди. Кўплаб унутилмас дақиқаларга ўзига хос гувоҳ бўлиб турган «Юнусобод» спорт кошонасида илк бор Осиё кураш чемпионати байроғининг кўтарилиши тарихимиз зарварақларини безади. Осиё кураш конфедерацияси, халқаро кураш ассоциацияси ҳамда республика спорт комитети уюштирган бу мусобақада 14 мамлакатнинг юзга яқин курашчиси биринчи марта ўтказилган мусобақада ғалаба қозониб, Осиё юлдузи номини олишга астойдил интилди. Беллашувнинг тантанали очилиш маросимида Осиё кураш конфедерацияси президенти Жагдиш Татлер ҳамда Халқаро олимпиада қўмитаси аъзоси Саид Мустафо Ҳошимий жанобларини иштирок этиши ҳам мусобақага бўлган эътибор ва курашнинг нуфузи ортиб бораётганини кўрсатди. Айниқса, майдонга кўргазмали чиқишлар қилган болакайларнинг беллашувлари олқишларга бурканди. Отахон курашчилардан Рўзи полвон билан Улуғ полвонларнинг ўзаро беллашуви курашимиз азалий эканининг ўзига хос тимсолига айланди. Айниқса, халқаро кураш ассоциацияси Президенти Комил Юсуповнинг кураш услубларини ниҳоятда усталик билан намойиш этиши кўпчиликни ҳайратга солди. Мадҳиямиз садолари янграб, мусобақа байроғи кўтарилгандан кейин томоша залида яна бир хушхабар таралди. Севимли шоир Абдулла Ориповнинг 60 ёшли таваллуди спортсеварлар томонидан муносиб нишонланди. Унга зарбоф тўн кийгизилди. Шоир байт айтди:

Ўзбекнинг кураши
ҳамиша ҳалол,
Унда ғирром йўқдир,
йўқдир ёмонлик.
Полвон дўстларга
тилаймиз камол,
Тилаймиз барчага омад,
омонлик.

Мусобақа 73, 81, 90 килограммлик вазнлар бўйича уюштирилди. Мутлақ вазнли полвонлар беллашуви ҳам қизиқарли бўлди. Шунингдек, хотин-қизларнинг майдонга тушишлари мухлисларни кўпроқ қизиқтирди. Осиё юлдузлари номини олиш мўғул Дамдинг Сулдбаяр, ўзбек Фарҳод Тўраев, тожик Алишер Боқиевларга насиб этди. Аёллар ўртасида Юлдуз Шагибекованинг омади чопди. У чаққонлик билан икки беллашувни «ҳалол» ўз фойдасига ҳал қилди. Лекин финалда жаҳон чемпионати совриндори туркманистонлик Олеся Назаренкога имкониятни бой бериб, кумуш билан қаноатланди. Мутлақ вазндаги полвонлар кураши эътиборга лойиқ бўлди. 14 курашчи орасида беллашувларни кўтаринки руҳда ўтказиб, финалгача етиб келган ўзбек полвонлари Нодирхон Музаффаров билан Шуҳрат Хўжаевнинг ўзаро рўбарў бўлиши кўпчиликни лол қолдирди. Гап шундаки, Нодирхон майдонга тушдию, беллашишга ботинмай, мағлубиятни тан олиб қўя қолди. Сабабини ундан сўраганимизда: «Шуҳрат мен учун устоздек бўлиб қолган. Унинг белидан олишни ўзимга эп билмадим», деди. Мана сизга ўзбекона мардлик ва тантилик.

Осиё чемпионати ана шундай унутилмас ва бетакрор воқеаларга бой бўлди. Совриндорларга қимматбаҳо совғалар инъом этилди. Осиё кураш конфедерациясининг Президентимизга аталган совринини Комил Юсупов қабул қилиб олди. Мадҳиямиз садолари остида мусобақа байроғи оҳиста туширилди. Навбатдаги беллашувларни Ҳиндистон, кейин Эронда ўтказилиши эълон қилинди.

Мирзо АНВАР.

ЕТТИ ИҚЛИМ САДОСИ

ПХЕНЬЯН. Швеция Бош вазири Йоран Перссон бошчилигидаги Европа Иттифоқи (ЕИ) делегацияси Шимолий Кореяга ташриф буюрди. Делегация сафида ЕИ Кенгашининг Бош котиби Хавьер Солана ҳамда Европа комиссияси аъзоси Кристофер Паттен бор. Ташриф чоғида делегация аъзоларининг Шимолий Корея раҳбари Ким Чен Ир билан учрашуви режалаштирилган. Учрашувда ЕИ билан Шимолий Корея ўртасидаги алоқалар, инсон ҳуқуқлари ҳамда КХДРнинг ракета дастури масалалари муҳокама этилиши мўлжалланган.

* * *

ПЕКИН. Хитойнинг Сичуан вилоятида кўчки қурбонларининг сони ўндан ошди.

Фалокат 30 апрелдан 1 майга ўтар кечаси Чунцин яқинида юз берганди. Табиий офат натижасида бир неча бино шикастланди. Жумладан, 31 оила истиқомат қиладиган 9 қаватли турар-жой биноси қулаб тушди. Ҳозирча 7 киши вайроналар остидан тирик олиб чиқилди.

* * *

ВЕНА. Австрияда аҳолини рўйхатдан ўтказиш тадбири бошланди. Икки ҳафта давомида ҳисоб комиссиясининг 70 мингга яқин вакили барча хонадонларга кириб, махсус бюллетенларни тарқатиб чиқади. Хонадон эгалари уларни тўлдириб, май ойи сўнггига қадар комиссияга топширади. Ҳисоб-китоб натижалари 2002 йил ўрталарига тайёр бўлади.

* * *

Арнольд Шварценеггер Халқаро каскадёрлар академиясининг «Таурус Хонорери авард» мукофотига муносиб кўрилди. Ушбу тақдимот маросими 20 майда Санта-Моника шаҳрида ўтказилади. Томошабинлар эса 16 июнь куни телевидение орқали томоша қилишлари мумкин. Ушбу мукофот энг яхши жанг, энг яхши автопойга каби номинациялар бўйича 800 га яқин профессионал каскадёрлардан 11 нафарига насиб этади.

* * *

Россия ҳудудида шўро паспортларининг амал қилиш муддати 2005 йил январга қадар узайтирилди. Россия Президенти ҳузуридаги фуқаролик масалалари комиссияси раиси Олег Кутафин бу ҳақда баёнот берди.

Узайтириш эски намунадаги паспортларни янгисига алмаштириш тугамаганлиги билан боғлиқ. Бунинг устига собиқ СССР паспортларини 2005 йил 31 декабргача алмаштириш ниҳоясига етмоғи лозимлиги айтилмоқда.

Бу ҳақда Вазирлар Маҳкамасининг Мажлисида гапирилган эди

АДОЛАТ — ФАОЛИЯТИМИЗНИНГ БОШ МЕЗОНИ

Давлатимиз раҳбари Ислом Каримов шу йилнинг 16 февраль куни Вазирлар Маҳкамасининг 2000 йилда мамлакатни ижтимоий-иқтисодий ривожлантириш якунлари ҳамда 2001 йилда иқтисодиётни эркинлаштириш ва ислоҳотларни чуқурлаштиришнинг устувор йўналишларига бағишланган Мажлисида республикамизда амалга оширилаётган ислоҳотлар жараёнини чуқур таҳлил қилар экан, иқтисодий муносабатларни тартибга солишнинг бош воситаси бўлган шартномаларнинг ҳуқуқий ва иқтисодий саводхонлик даражаси пастлигича қолаётганлигини, уларни расмийлаштиришда қонун талабларига риоя этилмаганлигини таъкидлаб, хўжалик судлари шартнома муносабатларига киришган томонларнинг манфаат ва ҳуқуқларини ишончли ҳимоя қиладиган тузилмага айлана олмаётганлигини қаттиқ танқид қилган эдилар. Олий хўжалик судининг шу йилнинг 23-24 февраль кунларида бўлиб ўтган Пленумида ушбу масалалар ҳар томонлама муҳокама этилиб, хўжалик судларининг кичик ва ўрта бизнес ҳамда деҳқон, фермер, ширкат хўжаликлари ва оилавий пудратчиларнинг ҳуқуқий ҳимоя этилишини таъминлаш, шартномавий муносабатларни кучайтиришга қаратилган кенг қамровли Дастур ишлаб чиқилди, уни амалда бажарилишини таъминлаш юзасидан жойларга аниқ топшириқлар берилди.

Ишлаб чиқилган Дастур доирасида Юртбошимиз маърузасида қайд этилган камчиликларни бартараф этиш, хўжалик юритувчи субъектларнинг, айниқса, деҳқон, фермер, ширкат хўжаликлари ва оилавий пудратчиларни ҳамда ижарачиларнинг ҳуқуқий саводхонлигини ошириш йўли билан уларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари ҳимоясини таъминлаш ва ушбу субъектлар иштирокидаги шартномавий муносабатларни такомиллаштириш мақсадида республика Товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси, Деҳқон ва фермер хўжаликлари уюшмаси, Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги ҳузуридаги шартномавий муносабатларнинг бажарилишини назорат қилиш бўйича Бош Давлат инспекциясининг қўшма фармойишига биноан хўжалик судлари, палата, уюшма ва инспекция ходимларидан иборат ишчи гуруҳи ташкил этилди.

Белгиланган жадвалга мувофиқ республиканинг барча туман ва шаҳарларида маҳаллий ҳокимият ва бошқа идоралар билан ҳамкорликда учрашув, ўқув семинар машғулотлари, давра суҳбатлари ўтказилиб, жойида уларга тегишли ҳуқуқий маслаҳатлар ҳамда шартномаларни расмийлаштириш, даъво аризаларини тайёрлашда амалий ёрдам кўрсатиш ишлари амалга оширилмоқда. Ушбу хўжалик субъектлари иштирокидаги низоларни жойига чиқиб, сайёр суд мажлисларида ҳал этиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилаяпти. Бундан ташқари ишчи гуруҳи мазкур соҳада амалдаги қонун ҳужжатларининг қўлланилиш аҳволи, хўжалик судлари амалиёти ҳамда ваколатли идораларга деҳқон ва фермерлардан келиб тушган ариза, мурожаатларни чуқур таҳлил қилган ҳолда тегишли қонунларга тадбиркорлик субъектлари, ҳуқуқ ва манфаатларини кафолатлашга қаратилган қўшимча ва ўзгартишлар киритиш ҳақида таклифлар тайёрланмоқда. 2001 йилнинг биринчи чорагида шартнома интизомини мустаҳкамлаш юзасидан хўжалик судларида 2892 та низолар ҳал этилган.

Таҳлиллар бу соҳадаги қонунбузилишлар айниқса, Қишлоқ ва сув хўжалиги ва Коммунал хизмат кўрсатиш вазирликлари, «Ўзагрокимётаъминот» Давлат акциядорлик жамияти, «Ўзпахтасаноатсотиш» ва «Ўзсувқурилиш»Давлат уюшмалари тизимига кирувчи корхона ва ташкилотлар фаолиятида кенг тарқалганлигини кўрсатмоқда. Жорий йилнинг биринчи чорагида хўжалик судлари томонидан ҳал этилган ишларнинг 330 таси юзасидан Қишлоқ ва сув хўжалиги вазирлиги тизимидаги хўжалик субъектларига 370 миллион сўм ундириб берилган бўлса, 885 та иш юзасидан жавобгар сифатида улардан 3,5 миллиард сўм ундирилган, «Ўзагрокимётаъминот» Давлат акциядорлик жамияти тизимидаги хўжалик субъектларидан 10 миллиард сўм, «Ўзпахтасаноатсотиш» Давлат уюшмаси тизимидаги корхоналардан 1,1 миллиард сўм, Коммунал хизмат кўрсатиш вазирлиги тизимидаги корхоналардан 775,6 миллион сўм, «Ўзсувқурилиш» Давлат уюшмаси тизимидаги ташкилотлардан 422,5 миллион сўмлик қарз ва етказилган моддий зарарларнинг ундирилганлиги ушбу соҳаларда шартнома интизоми ҳали талаб даражасида эмаслигини кўрсатиб турибди.

Ушбу тоифадаги ишларни кўриш жараёнида аниқланган қонунбузилиш ҳолатлари юзасидан Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1998 йил 4 мартдаги «Хўжалик юритувчи субъектларнинг иқтисодий ночорлиги ва шартнома мажбуриятларининг бажарилиши учун мансабдор шахсларнинг жавобгарлигини кучайтириш тўғрисида»ги Фармони талаблари асосида қонунбузилиш ҳолатларига йўл қўйган 499 нафар корхона раҳбари ва мансабдор шахслар маъмурий жазога тортилиб, уларга нисбатан 7 миллион сўм жарима қўлланилди. 370 киши моддий жавобгарликка тортилиб, улардан хўжалик субъектларига етказилган 6 миллион сўмлик моддий зарарни ундириш олиш тўғрисида суд ҳужжатлари чиқарилди. Шунингдек, 34 нафар корхона раҳбари ва мансабдор шахсга нисбатан жиноий иш қўзғатилиб, ҳужжатлар тергов идораларига оширилди.

Наманган вилояти хўжалик суди томонидан ўтган йилнинг 18 августида Наманган шаҳар «Мирзабаҳром» хусусий фирмаси раҳбари М. Акрамов бошқа хўжалик субъектлари билан тузилган шартномалар бўйича олинган мол-мулкни ўзлаштириш йўли билан талон-торож қилгани ва ушбу мажбуриятлар юзасидан қарзни тўлаш ҳақида чиқарилган суд қарорларини қасддан бажармагани учун унга нисбатан жиноий иш қўзғатилган эди. Наманган шаҳар судининг 2000 йилнинг 14 декабридаги ҳукми билан у 14 йилга озодликдан маҳрум этилди.

Хоразм вилояти хўжалик суди томонидан жорий йилнинг 28 февралида Боғот тумани савдо-тайёрлов ва қайта ишлаш базаси раҳбари У. Йўлдошев корхонани иқтисодий ночор аҳволини яшириб, бошқа хўжалик субъектлари билан тузилган шартнома мажбуриятларини бузгани учун етказилган зарарни тўлаш ҳақидаги суд қарорларини бажаришдан қасддан бўйин товлагани туфайли унга нисбатан қўзғатилган жиноий иш юзасидан тергов ҳаракатлари якунланиб, мазмунан кўриб чиқиш учун судга юборилди. Хўжалик низоларини ҳал этиш жараёнида аниқланган қонунбузилиш ҳолатларини бартараф этиш ва олдини олиш мақсадида тегишли корхона ва идораларга 376 та тақдимнома ва хусусий ажримлар киритилди. Мазкур суд ҳужжатларини кўриб чиқиш натижаларига кўра 17 нафар мансабдор шахс эгаллаб турган лавозимидан озод этилди.

Тошкент шаҳар хўжалик судининг тақдимномасига асосан Мирзо Улуғбек тумани давлат солиқ инспекциясининг нозири А. Тошматов ўз хизмат вазифасига совуққонлик билан муносабатда бўлиб, масъулиятсизликка йўл қўйгани учун корхоналарнинг боқиманда қарзларини ундиришга доир қатор суд ҳужжатлари ижро этилмасдан қолганлиги сабабли у эгаллаб турган лавозимидан озод этилди.

Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1995 йил 12 майдаги «Халқ хўжалигида ҳисоб-китоблар ўз вақтида ўтказилиши учун корхона ва ташкилотлар раҳбарларининг масъулиятини ошириш борасидаги чора-тадбирлар тўғрисида» ва 1996 йил 26 январдаги «Тўлов интизомини ва ўзаро ҳисоб-китоблар тизимини мустаҳкамлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Фармонлари ҳамда Вазирлар Маҳкамасининг 1999 йил 10 июлдаги «Ҳисоб-китоблар механизмини такомиллаштириш ва бюджетга тўловлар интизомини мустаҳкамлаш бўйича Ҳукумат комиссияси фаолиятини такомиллаштириш тўғрисида»ги қарори ижроси юзасидан 1,6 мингта корхонага уларнинг 14,8 миллиард сўмлик дебиторлик қарзлари ундириб берилди. Айниқса, бу соҳадаги қонунбузилишлар Навоий, Сирдарё, Самарқанд, Тошкент вилоятлари ва Тошкент шаҳрида кенг тарқалган экан.

Тўлов интизоми ва ўзаро ҳисоб-китоблар тизимини мустаҳкамлаш борасидаги вазифаларни лозим даражада бажармаган, ҳуқуқбузарлик ҳолатларига йўл қўйган ва суд қарорларини лозим даражада ижро этмаган 24 нафар банк ва кредит муассасаларининг мансабдор шахсларига нисбатан 309 минг сўм жарима қўлланилди. Фарғона вилояти хўжалик суди томонидан ташқи иқтисодий фаолият Миллий банкининг Қувасой шаҳар бўлими бошқарувчиси, Фарғона шаҳар бўлими операция шўъбаси бошлиғи Л. Ким, Хоразм вилояти хўжалик суди томонидан «Пахтабанк»нинг Хазорасп тумани бошқарувчиси У. Жумагелдиев ва Гурлан тумани бўлими бошқарувчиси М. Курбоновларга нисбатан иқтисодий жарима чоралари қўлланилди.

Кичик ва ўрта бизнес субъектлари ҳамда тадбиркорларнинг одил судлов орқали ўзларининг ҳуқуқ ва манфаатларини ҳимоя қилинишига уларнинг иқтисодий ночор аҳволи монелик қилмаслигини таъминлаш мақсадида ушбу тоифадаги субъектларнинг 2643 та даъво аризалари давлат божи тўламасдан қабул қилиниб, ҳал этилди. Давлат божи тўлашни кечиктириш ҳамда бўлиб-бўлиб тўлаш масалалари юзасидан хўжалик судларига келиб тушган жами 212 та мурожаатларнинг 208 таси ёки 98 фоизи тўла қаноатлантирилди.

Қишлоқ хўжалигида амалга оширилаётган иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш жараёнида деҳқон, фермер ва ширкат хўжаликларининг ҳуқуқий ҳимоя этилишини таъминлаш мақсадида Олий хўжалик суди Пленуми қарори билан истисно тариқасида уларнинг даъво аризаларини давлат божи тўланмасдан қабул қилиб ҳал этиш тартиби йўлга қўйилди. Сансалорликка йўл қўймаслик мақсадида ушбу тоифадаги субъектларнинг даъво аризаларини жойига чиқиб қабул қилиш, уларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш, камчиликларни жойида бартараф этиш юзасидан хўжалик судларига тегишли топшириқлар берилиб, уларнинг ижроси устидан қаттиқ назорат ўрнатилди.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг Мажлисида Юртбошимиз томонидан қўйилган муҳим ҳаётий талабларни изчил амалга ошириб, хўжалик судларининг мамлакатимизда иқтисодий ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, қонунчиликни мустаҳкамлаш борасидаги фаолиятини такомиллаштириш чоралари кўриб борилмоқда. Бу масъулиятли вазифаларни сидқидилдан адо этиш ҳаммамизга юксак мажбурият юклайди. Бир сўз билан айтганда, хўжалик низоларини ҳал этишда одил судловни амалга ошириш билан бирга қонун устиворлигини таъминлаш чораларини кўриб бориш фаолиятимизнинг бош мезони бўлиб қолаверади.

Нурмат АҲМОНОВ,
Ўзбекистон Республикаси Олий хўжалик суди раисининг биринчи ўринбосари.

Қонун ва ижро

ДИНИЙ ТАШКИЛОТЛАР ФАОЛИЯТИНИНГ ҲУҚУҚИЙ КАФОЛАТЛАРИ

«Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида» янги таҳрирдаги Қонун қабул қилинганига 3 йил тўлди. Янги таҳрирдаги Қонун 1991 йилдан кейин тўпланган мустақил Ўзбекистон тажрибасини ўзида жамлаган. Бу қонунга итоат этиш ва унинг ижросини таъминлаш бурчимиздир. Чунки Қонуннинг мақсади ҳар бир шахснинг виждон эркинлиги ва диний эътиқод ҳуқуқини, динга муносабатидан қатъий назар, фуқароларнинг тенглигини таъминлаш, шунингдек диний ташкилотларнинг фаолияти билан боғлиқ муносабатларни тартибга солиб туришдан иборат.

Бизнинг вилоятимизда жами бўлиб 177 та диний ташкилот рўйхатдан ўтган. Шундан 175 таси Ислом динига, 2 таси бошқа динга мансуб. Шунингдек, Ўзбекистон Республикаси Адлия вазирлиги томонидан 1998 йил 8 августда рўйхатдан ўтган «Мулла Қирғиз» Ислом ўрта-махсус билим юрти ҳам 1998 йил 1 октябрда берилган лицензияга асосан вилоятда фаолият кўрсатиб келмоқда. Ўтган давр ичида мадрасани 203 нафар талаба битирган. Улар ҳозир вилоятимизда ва қўшни вилоятлардаги диний ташкилотларда фаолият кўрсатишмоқда. Бу йил 50 нафар талабани қабул қилиш режалаштирилган.

Диний ташкилотлар раҳбарларининг махсус диний маълумотга эга, иқтидорли, ёш, маънавий ва ахлоқан етук, асл диний таълимотга зид қарашларга қарши кураша оладиган бўлишларига жиддий эътибор берилган. 2001-2002 йиллар ичида вилоятдаги диний ташкилотда тўла диний билимли, ёш ва иқтидорли имомлар ишлашига эришилади.

Вилоятда 89 миллат ва элатдан иборат икки миллионга яқин аҳоли истиқомат қилади. Фуқароларнинг динга муносабатига қараб уларнинг ҳуқуқларини белгилаш ҳоллари содир этилмаган. Юқорида айтганимиздек, вилоятимизда 2 та ноисломий диний ташкилот, яъни «Инжилчи-Христиан Баптистлар» ибодат уйи ва «Евангель Христианларнинг «Благое весть» черкови ҳам фаолият кўрсатаяпти. Уларнинг фаолияти ўзининг марказий бошқарув органлари томонидан мувофиқлаштириб ва йўналтириб борилмоқда. Улар ўзларининг алоҳида манзили ва биносига эга.

Диний ташкилотларнинг моддий базаси асосан хайрия эҳсонлардан тушган ва тушаётган маблағлар ҳисобига ташкил топган. Вилоят, туман ва шаҳар ҳокимликлари, шаҳар, қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғинлари диний ташкилотлар билан ўзаро алоқаларини иттифоқлик асосида ташкил этилишига эришганлар. Ушбу иттифоқлик айниқса, аҳоли ўртасида фаоллар ва диний уламолар ҳамкорлигида ташкил этилаётган турли мавзулардаги маданий, маърифий тадбирларда кўринади. Шунингдек, бу ҳамкорлик аҳоли ҳушёрлигини ошириш, диний экстремизм ва терроризмнинг ҳар қандай кўринишларига қарши кураш олиб бориш, жамиятда барқарорликни сақлаш, мустаҳкамлашга қаратилган учрашувлар, давра суҳбатлари ва илмий анжуманларда янада фаоллашган.

Фаолият кўрсатаётган диний ташкилотлар раҳбарларининг дунёвий, ҳуқуқий билим савиясини ошириш, ҳужжат юритишда уларга услубий ёрдам кўрсатиш мақсадида Адлия бошқармаси, Ўзбекистон Мусулмонлари идорасининг вилоятдаги вакили ҳамда вилоят ҳокимлиги билан ҳамкорликда «Мулла Қирғиз» мадрасасида ҳафталик малака ошириш ўқишлари ташкил этилди. Ўтган йилнинг август, сентябрь, октябрь ойларида вилоятдаги барча диний ташкилотларнинг раҳбарлари мазкур курсда ўқиганлар. Давомийлиги таъминланган бундай малака ошириш курсларига олимлар, ҳуқуқшунослар ҳамда адлия бошқармасининг мутахассислари — маслаҳатчилари ҳам жалб этилган. Диний ташкилотларнинг имом хатибларига «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги янги таҳрирдаги Қонуннинг мазмуни, моҳияти ва вазифалари ҳақида маърузалар ташкил қилинган.

Бошқарманинг диний ташкилотлар бўлими иш режасига асосан 2000 йилнинг иккинчи ярим йиллигида 94 та диний ташкилотнинг фаолияти Низомларига мувофиқлиги ўрганилиб, 64 та ёзма огоҳлантириш, 21 та тақдимнома, 2001 йилнинг биринчи чораги даврида эса 63 та диний ташкилотнинг фаолияти Низомларига мувофиқлигини назорат қилиб, 12 та ёзма огоҳлантириш, 9 та тақдимнома юбориш, туман ва шаҳар ҳокимликларидан Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитасининг Наманган вилоятидаги вакили ва диний ташкилот раҳбарларидан «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Қонун, ўз Низомлари ва «Қоидалар» талабларига риоя этишлари лозимлиги, хато ва камчиликларни бартараф этиш бўйича чора-тадбирлар белгиланиб, диний ташкилотлар раҳбарларига, масъул шахсларга нисбатан қатъий чоралар кўришлари талаб қилинди.

Диний ташкилотларнинг ходимлари билан ҳамкорликда ишлаш яхши йўлга қўйилгани туфайли 2001 йилнинг биринчи чорагида 223 нафар диний ходим қабул қилиниб, уларга тегишли ҳуқуқий ва Низом фаолияти бўйича амалий ёрдамлар ҳамда йўл-йўриқлар берилди. Шунингдек 2001 йилнинг ўтган даври мобайнида вилоятимиз аҳлига Қонуннинг мақсади, моҳияти ва мазмунини тўлақонли тушунтиришга янада аҳамият берилиб, айрим фуқаролар ва диний ташкилотлар томонидан «Виждон эркинлиги ва диний ташкилотлар тўғрисида»ги Қонуннинг моҳиятини англамаслик ҳолларига барҳам бериш учун оммавий ахборот воситалари, радио, телевидение орқали давра суҳбатлари, маърузалар уюштирилди. Ўқувчи ёшларни, хотин-қизларни ноқонуний диний таълим олиши, диний экстремистик оқимлар таъсирига тушиб қолиши ҳолларига йўл қўймаслик каби вазифаларни бажара бориб, «Дин ва диний муносабатлар», «Диний эътиқод кафолатлари», «Ақидапарастлик, ваххобийлик ва бошқа ёт оқимларга қарши тарғибот ишларини ташкил этиш», «16 февраль воқеалари: мақсад ва сабоқлар» мавзусида чиқишлар қилинди. Ҳамда вилоятда барқарорликни сақлаш, мустаҳкамлашга қаратилган ишларни мунтазам йўлга қўйиш, аҳоли ҳушёрлигини ошириш, диний экстремизм ва терроризмнинг ҳар қандай кўринишларига қарши кураш олиб бориш учун туманларда, қишлоқ ва маҳалла фуқаролар йиғинларида, диний ташкилотларда ҳам тушунтириш ишлари олиб борилмоқда.

Адлия бошқармасининг диний ташкилотлар бўлими бундан буён ҳам бу соҳадаги ишларни изчил амалга оширишни йўлга қўяди. Кенг омма ўртасида давлат ва дин муносабатларини тўғри талқин қилиш ишларига ҳисса қўшиб, асл дин таълимоти ва халқимиз урф-одатларига зид бўлган ақидапарастликка қарши курашиб, янги таҳрирдаги қонунни тарғиб этиш ва ижросини таъминлаш вазифасини уддалайди.

Ҳакимжон ХАЛИЛОВ,
Наманган вилоят ҳокимлиги адлия бошқармасининг диний ташкилотлар бўйича етакчи маслаҳатчиси.

Мустафо Пармоновни Учқудуқ тумани ва шаҳри аҳолиси жуда яхши билади ва ҳурмат қилади. У қарийб 20 йилдирки бир ерда, яъни ушбу туманда эл осойишталигини сақлашга ҳисса қўшиб келмоқда. Шу йиллар мобайнида оддий милиционерликдан милиция майори даражасигача бўлган қийин, аммо шарафли йўлни босиб ўтди.

Мустафо Пармонов айни пайтда туман ички ишлар бўлими паспорт столи бўлими бошлиғи вазифасида сидқидилдан меҳнат қиляпти.

Суратда: милиция майори Мустафо Пармонов иш пайтида.

Алмахон УТЕПОВ олган сурат.

Жиноят жазосиз қолмайди

ТОВБАСИГА ТАЯНМАГАНЛАР

Ҳаётда шундай кишилар борки, улар жиноят кўчасига кириб, тегишли жазони олсаларда, аммо бундан ўзларига керакли хулоса чиқармайдилар. Аксинча қабих ниятларини яна бемалол амалга ошираверадилар. Оқибатда яна суд олдига шумшайиб келиб турадилар...

Туманимизнинг Чотқол қишлоғи Баҳор кўчаси 31-уйда яшовчи Музаффар Пирматов муқаддам Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 169-моддаси 3-қисми «г» банди билан 5 йилга озодликдан маҳрум қилинган эди. Кейинчалик амнистияга асосан жазони ўташдан озод қилинди. Лекин у қамоқдан чиқиб келган куниданоқ янги режалар устида бош қотира бошлади. Енгил йўллар билан бойлик орттириш пайига тушди.

Янги йил байрами арафасида М. Пирматов Қорақалпоқ қишлоғида яшовчи фуқаро Толиб Шомиров ҳовлисига ярим тунда ўғирликка тушиб, бир бош отни етаклаб чиқиб кетди. Музаффар «ўлжа»ни қандай пулласам экан, деб ширин хаёл суриб турганида тунги ички ишлар бўлими ходимлари унинг фаолиятига нуқта қўйдилар. Суд ҳукми билан у олти йилга озодликдан маҳрум қилинди.

Паркент шаҳар Жўнқишлоқ кўчасида яшовчи Фарҳод Назирбоев 27 ёшда, тоғни урса талқон қиладиган кучи бор. Аммо бу ёшда у ҳалол меҳнат қилиб ўзини кўрсатиши, эл-юрт орасида ҳурмат қозониши керак эди. Лекин у Фарҳод деб аталмиш чиройли номга ҳам, йигитликка ҳам доғ туширди.

У ҳам М. Пирматов сингари уч йил ўтириб чиққанлардан эди. Амнистия жонига оро кириб, муддатидан олдин озодликка чиқди. Ўрганган кўнгил ўртанса қўймас, даганларидек, унинг нафси яна ҳакалак отди. 2000 йил 9 декабрь куни Бойқозон қўрғони Янги ҳаёт кўчасида яшовчи фуқаро П. Эрматовни қон-қақшатди. Хонадонда ҳеч ким йўқлигидан фойдаланиб Ф. Назирбоев жами 206 минг сўмлик нарсаларни ўғирлаб, воқеа жойидан ғойиб бўлди. Ички ишлар бўлими ходимлари уни қўлга олишганда у ўғирланган буюмларни Қўйлиқ бозорида арзон-гаровга «сув» қилишга ҳам улгурган эди.

Жиноят жазосиз қолмайди. Ф. Назирбоевга ҳам Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 169-моддаси 3-қисми «а» ва «б» бандлари билан ҳукм эълон қилиниб, 6 йил муддатга озодликдан маҳрум қилинди. Инсон қилган номақбул ишидан ўзига хулоса чиқариб олмаса қийин экан-да!

Шоир ёзганидек:

Ўзгаларнинг мулкин ўмариб,
Бойимоқчи бўлган фуқаро.
Билиб қўйсин эл-юрт ичида
Албат бўлгай юз, кўзи қоро.

Шухрат ШАРИПОВ,
Паркент тумани Жиноий ишлар бўйича суд раиси.

СЎРАНГ, ЖАВОБ БЕРАМИЗ!

— Ходимнинг меҳнат ҳуқуқлари иш берувчи томонидан бузилиши натижасида унга етказилган маънавий зарар қандай тартибда қопланади?

М. НУРМАТОВА, бўёқчи.
Чирчиқ шаҳри.

Меҳнат Кодексининг 187-моддасининг 2-қисмига мувофиқ маънавий зарар (жисмоний ёки руҳий азоблар) пул шаклида ҳамда иш берувчи ва ходим ўртасидаги келишувга мувофиқ равишда ходим меҳнат вазифаларини бажариш билан боғлиқ ҳолда вафот этган тақдирда эса, иш берувчи ва вафот этган ходимнинг оила аъзолари ўртасидаги келишувга мувофиқ равишда белгиланган миқдорда қопланади. Маънавий зарарни қоплаш юзасидан низо келиб чиққан тақдирда бу масала судда кўриб чиқилади ва суд томонидан маънавий зарар ундириб берилади.

Қонун устуворлиги йўлида

ТАДБИРКОРЛАР ҲУҚУҚИЙ ҲИМОЯДА

Кейинги йилларда кичик ва ўрта бизнесни қўллаб-қувватлаш, тадбиркорлар фаолиятига ноқонуний аралашувга чек қўйиш борасида талайгина ишлар амалга оширилаётир. Шунга қарамай ноқонуний текширишлар ўтказиш, тадбиркорларнинг қонуний манфаатларига зиён етказиш ҳолатлари содир бўлаётганлиги ташвишлидир.

Тошкент шаҳар адлия бошқармаси Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг «Кичик ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришни рағбатлантириш бўйича республика мувофиқлаштирувчи кенгаши фаолиятини фаоллаштириш тўғрисида»ги қарори ҳамда Адлия вазирлигининг тадбиркорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш бўйича назорат режаси ва «Тадбиркорларни ҳуқуқий ҳимоя қилиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги буйруғида белгиланган вазифаларни бажариш учун муайян ишларни амалга ошираётир.

Бошқарманинг барча ходимлари шаҳар товар ишлаб чиқарувчилар ва тадбиркорлар палатаси ҳамда унинг туманлардаги бўлимлари билан ҳамкорликда шаҳарда фаолият кўрсатаётган кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектларини қўллаб-қувватлаш ва ҳимоя қилиш борасида Адлия вазирлиги томонидан жорий қилинган «Текширишларни рўйхатга олиш китоби»нинг моҳияти оммавий ахборот воситалари орқали, семинарлар ва учрашувларда тарғибот қилинаётир.

Тадбиркорларни ҳимоя воситаси билан таъминлаш мақсадида шаҳарда фаолият кўрсатаётган кичик ва ўрта тадбиркорлик субъектларидан 18 минг 600 тадан кўпроғига «Текширишларни рўйхатга олиш китоби» тарқатилди.

Бошқармада тадбиркорларга ҳуқуқий ёрдам кўрсатиш мақсадида доимий равишда ишловчи «Ишонч телефони» жорий этилган. Ҳозирги пайтда «Ишонч телефони» орқали тажрибали мутахассислар тадбиркорларга ҳуқуқий ёрдам бериб келаётир. Агар тадбиркорларнинг қонуний манфаатларига зарар етказилаётганлиги аниқланган тақдирда зудлик билан уни бартараф этиш чоралари кўрилмоқда.

«Ишонч телефони» хизматининг фаолияти таҳлиллари шуни кўрсатадики, 2001 йилнинг биринчи чорагида 38 нафар шахсдан ахборот қабул қилинган. Улардан 29 та мурожаатга ҳуқуқий ва малакали тушунтиришлар берилди. 9 та мурожаат юзасидан ёзма аризалар қабул қилиниб, ўрганилмоқда.

Биринчи чоракда бошқармага 48 та шикоят ва ариза келиб тушган бўлса, улардан 10 таси ўз тасдиғини топди.

Масалан, жорий йилнинг 24 январида Чилонзор туманидаги «Кабир – Акмал» хусусий фирмаси раҳбари И. Кабиров мурожаат қилиб, фирма магазинига Тошкент шаҳар ички ишлар Бош бошқармаси экология ва тозаликни назорат қилиш алоҳида батальони милиционери Р. Қаландаров келиб «Текширишларни рўйхатга олиш китоби»-га ёзмасдан текшириш ўтказмоқчи бўлганлигини баён этди. Дарҳақиқат, хусусий тадбиркорнинг аризасида кўрсатилган ҳолатлар тасдиғини топди. Милиция ходими О. Қорақуловнинг тадбиркор ва унинг акаси О. Кабировни безовта қилиб милицияга чақиртирганлиги, О. Кабировга нисбатан милиция ходимлари талабига бўйсунмаганлиги ҳақида сохта ҳужжатлар расмийлаштирилгани аниқланди. Ушбу ҳолат юзасидан тегишли чора кўриш учун тақдимнома киритилди. Чилонзор туман прокурори томонидан О. Қорақуловга нисбатан жиноят иши қўзғатилиб, тергов ҳаракатлари олиб борилаётир. Ҳозирги пайтда бу ноқонуний ҳаракат оқибатида тадбиркорга етказилган моддий ва маънавий зарарни ундириш ҳақида даъво киритиш масаласи ҳал этилаётир.

Шунингдек, 1999 йил 29 мартда «Интермикро» масъулияти чекланган жамият ва Тошкент шаҳар электр тармоқлари корхонаси ўрталарида электр энергияси етказиб бериш ҳақида шартнома тузилган бўлиб ва шунга кўра жамият электр кўрсаткич рақами орқали фойдаланган энергия ҳақини тўлаши лозим бўлган. 2000 йилнинг март-август ойлари учун жамият фойдаланган энергия учун 79 минг 90 сўм тўлаши лозим бўлган. Жамият 3 июль куни электр тармоқлари корхонаси ҳисоб рақамига 55 минг 15 сўм ўтказади. Аммо шаҳар электр корхонаси тўлов талабномасига асосан «Интермикро» масъулияти чекланган жамият ҳисоб рақамидан 187 минг 547 сўм ундириб олган.

Корхона томонидан ноқонуний ундирилган пулни жамиятга қайтариш ҳақидаги мурожаати эътиборсиз қолдирилгандан сўнг жамият шаҳар хўжалик судига мурожаат қилган. Ўтган йилнинг 12 октябрида шаҳар хўжалик суди шаҳар электр тармоқлари корхонасидан «Интермикро» жамиятига ортиқча олиб қўйилган пул ундириб берилиши ҳақида ҳал қилув қарорини чиқаради. Аммо жорий йилнинг 23 январигача мазкур қарор ижроси таъминланмаган. Аниқланишича, аввал ҳам, яъни 1998 йил июль-декабрь ойлари учун ҳам шаҳар электр тармоқлари корхонаси «Интермикро» жамиятидан 221 минг 225 сўм ортиқча ҳақ ундириб олган. Шаҳар хўжалик судининг 1999 йил 21 январдаги қарорига биноан корхонадан жамият фойдасига жарима санкцияларини қўшган ҳолда ундирилган. Тошкент шаҳар электр тармоқлари корхонаси юқорида кўрсатиб ўтилган ҳолатларда амалдаги қоидаларга риоя қилмасдан ноқонуний йўл билан «Интермикро» жамиятига тегишли пул маблағларини бир неча маротаба ҳисоб рақамидан олиб қўйганлигига барҳам бериш учун тақдимнома киритилди.

Адлия бошқармаси тадбиркорлик фаолиятини ҳуқуқий тартибга солувчи қонунлар, Президент Фармонлари, ҳукумат қарорларини тўлиқ бажариш йўлидаги ишларни янада жонлантираверади. Тадбиркорлик ривожига тўсиқ бўладиган ҳар қандай салбий ҳолатларга кескин барҳам бериላверади.

Эркин ПАРДАЕВ,
Тошкент шаҳар адлия бошқармаси бўлим бошлиғи,
Одил АЛЛАЕВ,
Неъмат АКБАРОВ,
бошқарма мутахассислари.

Ислоҳот одимлари

«БАНК ИШБИЛАРМОНЛАР ТАЯНЧИ»

— дейди «Тадбиркорбанк»нинг Узун тумани бўлим бошқарувчиси Усмон ҲАСАНОВ

Мамлакатимизда тадбиркорликни ривожлантиришга кенг йўл очиб беріляпти. Шу муносабат билан уларнинг фаолиятини такомиллаштириш, ҳақ-ҳуқуқларини муҳофаза қилиш борасида ҳукуматимиз томонидан катта ишлар амалга ошириляпти. Бу борада «Тадбиркорбанк»нинг фаолияти диққатга сазовор. Узун туманида «Тадбиркорбанк»нинг бўлими ташкил топганига ҳали ҳеч қанча вақт бўлгани йўқ. Шунга қарамай, у ҳозирча 586 нафар тадбиркорга таянч. 18 кишидан иборат ёшларни атрофида бирлаштирган банкда ишлар намунали ташкил этилган.

Биргина ўтган хўжалик йилида 39 мижозга 52 миллион 44 минг сўм қарз берилди. 41 миллион 544 минг сўм кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришга сарфланди. 12 миллион 384 минг сўмлик микрокредит олган тумандаги «Ўзбекистон-Н» хусусий фирмаси, «Ҳаким - халифа» номли фермер хўжалиги, якка тадбиркор Тоҳир Ҳамроевлар ишлаб чиқариш фаолиятларида туб бурилиш ясадилар.

– Тадбиркор бойиса хазинамиз бойийди. Шунга амал қилиб кам бўлмаяпмиз. Банкимизда пул эмиссияси даражаси йил якунига кўра 397 фоизга етди. Яъни, режалаштирилган 346 миллион ўрнига 548 миллион 925 минг сўмга бажарилди. Бир сўз билан айтганда, пул тушуми даражаси 202 миллион 925 минг сўмни ташкил этди, – дейди банк бошқарувчиси Усмон Ҳасанов. – Хуллас ғалвир сувдан кўтарилганида ҳаммаси ялт этиб кўриниб қолар экан. Шунга яраша улушимизни олаяпмиз. 4 миллион 53 минг сўмлик сийлов насибамизга уланди. Банкимизнинг рентабеллик даражаси 28,7 фоизга тўғри келди.

Банкимиз фаолиятига назар соладиган бўлсак, мижозларимиз чеҳраларидаги самимийлик, ишимиздан розилик аломатлари ёғилиб турганидан дарак беради. Ростини айтиш керак, кейинги пайтларда паррандачиликни ривожлантиришда сусткашлик кузатиляпти. Азал-азалдан халқимиз паррандачиликка етти хазинанинг бири, деб қараб келишган. Уни ривожлантириш унча мураккаб эмас. Олинадиган даромади эса салмоқли. Даврнинг оғир юкини елкасида оғринмай кўтариб келаётган тадбиркорларимиз бор. «Шуҳрат-С» фирмаси ана шундай ҳақиқий тадбиркорлардан бири саналади.

Фирма тадбиркори Шуҳратжон Сотволдиев банкимиздан 4 миллион сўм кредит олиб, илк бор ташаббус билан ташландиқ товуқхонани тиклаб, 6000 бош паррандани парвариш қилмоқда. Берган пулимизнинг самараси эса ҳозирданоқ кўриниб қолди.

Биз юқорида банкни тадбиркорлар таянчи дедик. Бу – рост гап. Сарбон тадбир билан иш юргизса, карвон йўлда толиқмайди. Хуллас, банкларимиз иқтисодиётимизнинг илдам ҳаракат қилишига, мамлакатимизда амалга оширилаётган ислоҳотларнинг натижаларида ижобий ҳосиласини кўрсатмоқда.

Турсун МАХМАДАЛИЕВ,
«Адолат» мухбири.
Баҳодир РАҲИМОВ.

Элга хизмат — олий ҳиммат

Юртнинг ободлиги кўркамлиги, дастурхонимизнинг тўкин-сочинлиги бу — савдо тармоқлари ташкилотларининг ҳам нечоғлик ишига боғлиқ. Андижон вилояти «Матлуботсавдо» акциядорлик компанияси тизимидаги чакана ва улгуржи савдо ташкилотлари, умумий овқатланиш тармоқлари, ишлаб чиқариш ва қишлоқ хўжалик маҳсулотларини тайёрлаш корхоналари ҳамда [illegible] аҳолисига савдо хизмати кўрсатиб келмоқда.

ДАСТУР АСОСИДА

андижонлик матлуботчилар талаб ва эҳтиёжга яраша меҳнат қилмоқдалар

Аҳолига савдо хизмати кўрсатишни юксалтириш ва аҳолини кундалик эҳтиёж моллари билан таъминлашни мақсадида Республика Вазирлар Маҳкамасининг [illegible]

[illegible] Дастлабки уч ойда [illegible] тонна ун, 1 минг 521 тонна [illegible] 262 тонна шакар, 432 тонна [illegible] чой, 311 тонна макарон, [illegible] 04 минг дона гугурт етказиб [illegible] шохобчаларида бундай маҳсулот[illegible] деярли узилиш бўлмади.

[illegible]

[illegible] учун Шаҳрихон туманидаги Назармаҳрам умумий овқатланиш корхонасида вилоят миқёсида кўрик-семинар ўтказилди. Вилоятдаги ҳар бир мактаб ошхонасини мунтазам равишда ишлаши йўлга қўйилди. Савдо маданиятини яхшилаш, қишлоқ инфраструктурасини ривожлантириш, моддий техника базасини мустаҳкамлаш мақсадида йигирма миллион сўм капитал маблағ сарфланди. Етмишта савдо корхонаси жорий, олтитаси эса қайта [illegible]

[illegible]

Дилмурод ҚИРҒИЗБОЕВ,
«Адолат» мухбири.

Хотира — қалбдаги ҳайкалдир

ТУРМУШНИНГ АЧЧИҚ САБОҒИ

Тўхтабек Пўлатбек ўғли Каримбеков 1910 йили Тошкент шаҳрида хизматчи оиласида дунёга келди. Унинг отаси Пўлатбек ака билан онаси Раҳбархон ая ўз замонасининг етук, заҳматкаш, ҳалол-пок инсонларидан эди. Сингиллари даврасида улғайди. Дарвоқе, бувасн Каримбек оқсоқол эса ўз замонасининг илғор кишиларидан бўлиб, маънавиятли, халқпарвар, саховатли ва бетакрор калб эгаси эди. Тўхтабек Каримбековлар оиласи ўрта ҳол, ўзига тўқ ва айни пайтда бировдан ўз ёрдамини аямайдиган қўли очиқ инсонлардан иборат бўлган. Оддийроқ қилиб айтганда, ўз юмушини ўзи бажарадиган, ўзгага малол келтирмайдиган ва халққа бениҳоя фойдаси тегадиган ажойиб миллатпарвар оила эди.

Тўхтабек Каримбековнинг болалик, ўспиринлик ва ёш навқирон йиллари жуда оғир замонларга тўғри келди. 1931 йилнинг сентябрида Т. Каримбековнинг ота-онаси фарзандлари билан Украинанинг Николаев вилоятидаги Херсон райони Скадовск қишлоғига қулоқ қилинди. Бу аслида қатағон билан баробар бўлиб, ушбу сиёсат миллатни ўзликдан бадном қилишга, халқни бўлиб ташлашга, миллат гулини йўқ қилишга қаратилган ўта хиёнаткорона ва инсониятга зид сиёсат эди.

Муҳтарам Президентимиз Ислом Каримовнинг қатағон курбонлари хотирасини абадийлаштириш ҳақидаги Фармон ва қарорлари минглаб ўзбекларни, шу жумладан Каримбеков каби ажойиб инсонларни оқлашга қаратилган. Зеро, ўз ўтмишини, тарихини билмаган халқнинг келажаги ҳам йўқлигини юртбошимиз такрор-такрор айтганда бениҳоя ҳақдир.

Тўхтабек Каримбеков ўз ота-онаси билан киндик қони тўкилган она юртидан анча йироқда бўлган кезлари пахтачилик совхозида ишлади, шу ерда, қишлоқ хўжалик машиналарини бошқариш ҳуқуқини берадиган ўқув курсини битириб, тракторчи бўлди. Минглаб бадарға қилинган ватандошларимиз каби оғир меҳнат қилди, қаҳратон совуқда Херсон даштларида, ертўлаларда кун кечирди, очлик, хўрлик азобларини бошидан ўтказди. 1934 йили уч ой ичида ҳам отаси Пўлатбек, ҳам онаси Раҳбар аядан жудо бўлди. Ўз ота-онасини ўзга юртларда, ватандан йироқда дафн этишни бир тасаввур қилиб кўринг! Бунинг учун ҳақиқатан ҳам бетакрор юрак, сабр ва бардош, матонат керак бўлади.

Тўхтабек Каримбеков Украинада сургунда бўлган кезлари қисмати худди ўзига ўхшаш Туркманистоннинг Тошховуз вилояти Илонли районидан ота-онаси билан бадарға қилинган ўзбек қизи – Бибижон Эшниёзовага уйланди. Бибижон ая ҳам ниҳоятда маърифатли, халқпарвар, тиниб-тинчимас ва пок ўзбек аёли эди. Унинг отаси, яъни Тўхтабек Каримбековнинг қайнотаси – Беки Эшниёзов ҳам қатағон қурбони бўлиб, 1938 йилнинг 9 октябрида отиб ташланган. Умуман Бибижон аянинг отаси, икки амакиси ва тоғаси қатағон қурбонлари бўлишган эди.

Тўхтабек Каримбеков иккинчи жаҳон уруши азобларини ҳам ўз кўзи билан кўрди. Вена, Варшава, Прага, Будапешт, Белград ва бошқа ўнлаб шаҳарларни озод қилишда иштирок этди. Жангларда бир неча бор ярадор бўлди. Ҳатто фронт газеталарида у ҳақда мақола ҳам чоп этилди. Албатта Т. Каримбековнинг уруш йилларидаги ҳаётининг ўзи кичик бир тарих, яқин ўтмишининг, ҳар бир ўзбекнинг, Ватанимиз тарихининг бир бўлагидир.

Урушдан кейинги йилларда Т. Каримбеков ўз оиласи, қариндош-уруғлари билан она диёрга, ватанга, Ўзбекистонга, жонажон Тошкентга қайтди. Бибижон ая Каримбекова билан 60 йил ширин ва мазмунли ҳаёт кечирди. Биргаликдаги турмушларидан 5 ўғил ва 5 қиз кўришди. Энг муҳими Тўхтабек ота Бибижон ая билан мустақилликка эришган кунларимизни шоду хуррамлик билан кутиб олдилар. Ана шу улкан воқеанинг етишимизга ва мустақилликни кўз қорачиғидек авайлаб-асрашга чақирар эди, Тўхтабек ота.

Т. Каримбеков 1946 йилдан токи нафақага чиққунча ҳозирги Акмал Икромов туман «Катта Қаъни» даҳаси ҳудудида бўлган хўжаликда оддий деҳқон бўлиб ишлади. Уни маҳалла аҳли, айниқса, қариялар, зиёлилар ва ёшлар жуда-жуда қадрлашар эди. Бунинг сабаби Тўхтабек отанинг юртпарварлиги, элни севиши, бир майизни, қирққа бўлиши, ниҳоятда вазмин ва босиқлиги, қолаверса, фарзандларини оқилу-доно қилиб тарбиялаганлигидир. Дарҳақиқат Тўхтабек отанинг фарзандлари орасида ўқитувчи, шифокор, ҳайдовчи ва юрт посбонларининг борлиги инсон зийнатидан, умр мазмунидан дарак беради.

1996 йил 29 октябрда Бибижон ая охиратга риҳлат этдилар. Қарангки, бир-бирига жуда суяниб қолган қариялар худди келишиб олгандек олдинма-кейин омонатларини Тангрига топширишди. Орадан 9 ой ўтгач, 1997 йилнинг 28 июлида Тўхтабек ота Каримбеков 90 ёшлар бўсағасида охиратга сафар қилдилар. Аммо уларнинг пок номи фарзандлари ва таниш-билишлари қалбида бир умр сақланиб қолади.

Гуландом РАҲИМБЕРГАНОВА,
Тошкент Давлат юридик институтининг ўқитувчиси.

Суратда: Тўхтабек Каримбеков рафиқаси Бибижон Эшниёзова ва фарзанди, таниқли халқаро телешарҳловчи Қобилбек Каримбеков билан (1987 йил).

Райҳон Ғафурова беш йилдан буён Қашқадарё вилоятининг Китоб тумани марказида жойлашган хусусий зардўзлик тикув марказини бошқариб, 50 дан зиёд хотин-қизларни иш билан таъминлади. Шу билан биргаликда зардўзликдек мураккаб, айни пайтда завқли соҳанинг ўндан ортиқ турини яратди. Бугунги кунда вилоятнинг барча туманларида Райҳон Ғафурованинг шогирдлари ишлаб чиқарган турли зардўзлик ва каштачилик буюмлари истеъмолчиларнинг муносиб баҳосини олмоқда.

СУРАТДА: хусусий зардўзлик тикув маркази бошлиғи Райҳон Ғафурова шогирдлари тайёрлаган янги маҳсулотни кўздан кечирмоқда.

Янгибой ЖАЛОЛОВ олган сурат.

«БАҲОРИМ МЕНИНГ»

Мутолаа

Инсон умрининг баҳори ҳақида шоирлар ажиб ашъорлар битганлар. Ҳар йили канда қилмай келадиган бу ажиб фасл айниқса ўзбекона назмда ўзгача тараннум этилиши бежиз эмас. Негаки Ўзбекистон аталмиш жаннатмакон юртимиз баҳорининг тароватн ўзгача! Уни дилдан куйламаган ҳофиз, турфа ташбеҳ ва бўёқларда тасвирламаган қаламкаш топилмаса керак. Асрлар оша улуғланиб келинаётган баҳор эса ҳар гал ўзгача тароват ила сеп ёйиши ошуфта дилларга олам-олам қувонч бахш этаркан. Кўп йиллардан буён ўзининг баҳор шамоллари мисол ўйноқи шеърлари билан матбуот саҳифаларида кўриниб келаётган шоир Суннатиллахўжа Акромий илк тўпламини «Баҳорим менинг» деб атабди. Ўтган йили «Наврўз» нашриётида чоп этилган ушбу тўпламга шоир Юсуф Искандарий муҳаррирлик қилган.

Ўзбекистон халқ шоири Нормурод Нарзуллаев тўпламга ёзган «Омад ёр бўлғуси яхши одамга» сарлавҳали сўзбошисида уни «назмдан ҳеч кўнгил узолмайди, хаёлидаги фикрларини қоғозга туширишни хуш кўради, она-Ватанга, унинг табиатига, гўзал инсонларга қалб сатрларини бағишлайди» дея эътироф этади.

Устоз шоирнинг «назмдан ҳеч кўнгил узолмайди» деган ишораси тагида эса бошқа гап бор. Суннатиллахўжа Акромий умрбод шоирлик даъвоси билан яшаётгани йўқ. У фаолиятини оддий ошпазликдан бошлаган. Самарқанд кооператив институтини тамомлагач, товаршунос, технолог-муҳандис сифатида ўз санъатини Америка Қўшма Штатларигача бориб намойиш этиб келган. Ўзи яратган миллий таомлар билан қанча кишини ҳайратга солса, ижоднинг сермашаққат йўлида ёзган асарлари мухлиси ундан-да кўпроқ. Юртдан олис ўлкаларда битилган «Тошкентим» сарлавҳали шеърида шундай сатрлар бор:

Гўзалликда бекаму кўстсан,
Сен элларга ҳамиша дўстсан,
Қувонаман кун сайин ўссанг,
Меҳр шаҳри, бахтга бой тахтим,
Тошкентим — Бош кентим, пойтахтим!

Содда ва равон ўқиладиган бундай сатрлар замирида асл муддао аён кўриниб турибди. Жаннатмакон шаҳримиз ҳақида кўп асарлар яратилган, хўб оҳорли ашъорлар битилган. Бироқ оддий сўзлар тизмасидек туюладиган сатрлар шоирнинг қай даражада юксак руҳ ила тараннум этаётгани ўқувчини бефарқ қолдирмайди. Биргина «Тошкентим — Бош кентим» таърифи юртпарвар кишиларда илиқ таассурот қолдириши шубҳасиз. Ўз маконининг, она шаҳрининг мадҳини тинглаш, фусункор ва осуда шаҳар тароватини ҳис этиб яшаш қанчалик завқли! Ўтмишда не кўргуликларни бошдан кечирган она шаҳримизни улуғловчи ҳар қандай мукаммал асар ўқувчи эътиборини тортиши шубҳасиз.

Тўпламдан ўрин олган «Юртим», «Ватаним Ўзбекистон», «Шоҳимардон», «Онажоним гуллари», «Баҳорим менинг» каби қатор шеърларида ҳам ана шундай кўтаринки руҳ устивордир. Гоҳо гуручда ҳам курмак учраб тургани мисол мазкур тўпламдан ўрин олган айрим шеърлар адабий-бадиий жиҳатдан унчалик қиёмига етмаган бўлиши мумкин. Устоз шоир таъкидлаганидек, шоирлик даъвоси билан эмас, балки, кўнгил дафтаридаги туйғу билан ошно этиш умидида қалам тебратаётган Суннатиллахўжа Акромий бу йил ярим аср билан тенглашди!

«Умрим ўртаси бу, балки элликдир,
Англаган фалсафам — икки энликдир.
Бир қўл қалам тутса, сатрим — нақшлик,
Иккинчи қўлимдан фақат яхшилик...»

деб ёзади у ушбу муборак ёши ҳақида ҳаяжон билан. Биргина сўз — яхшилик ҳақида жуда кўп ҳикматлар айтилган. Яхшилик ўзи нечоғли улуғ неъмат эканлигини ёмонлик гирдобига тушган кимсалар кўпроқ англаса ажабмас. Қадимий қадриятларда ҳам яхшилик улуғланиб, «тили ва қўлидан бировга озор етказмаган киши ҳақиқий мусулмондир» дея эътироф этилади. Инсон умри давомида фақат яхшилик нуридан баҳраманд бўлгиси, яхшилик уруғини кўпайтиргиси келади. Умрининг мазмунини ўзгаларга яхшилик қилишдан иборат билган ҳокисор қаламкашнинг дил дафтаридан тўкилган ушбу сатрлар ҳам барчани эзгуликка чорласа ажабмас:

Бўлай десанг дўстим ҳақиқий инсон,
Дунёда кўрмайин десанг дард, армон,
Ҳамиша яшайин десанг сен шодон,
Яхшилик қил, яхшилик қил, яхшилик.

Азиза УСМОНОВА,
Дилдора ҲОШИМОВА.

Жиноят ва жазо

НОДОНЛИК

...Бугун ҳам Барчиной одатича эрта уйғониб, нонушта тайёрлади. Дастурхон атрофида жам бўлган оила аъзолари – норасмий турмуш ўртоғи Умматқул Кенжаев, қизлари Мадина, Малика ва Мафтуналар, уйларига меҳмон бўлиб келган Фаридахон билан ширин суҳбат қуриб, нонушта қилишди. Кейин меҳмонлар уйларига кетишди. Ота-она эса бозорга жўнашди. Уйда опа-сингил Мадина, Мафтуна ва Маликалар қолишди. Бироздан сўнг Мадина ҳам суратхонадан суратини олиб келиш учун кўчага чиқиб кетди.

Орадан ярим соат ўтиб-ўтмай қайтиб келди. Шу орада уларнинг ўгай оталари Умматқул ҳам кириб келиб, чой ичмоқчи бўлиб ошхонага кирди. Бир пайт синглиси Мафтунани ўйнатиб ўтирган Малика ўгай отанинг ошхонада туриб бақир-чақир қилаётганини эшитди. Табиийки, бунақа жанжаллардан юраги зада бўлган қизалоқ хавотирланиб ошхонага кирганида не кўз билан кўрсинки, Мадина «тумбочка»дан ошпичоқни олиб ўгай отасига қараб:

– Сен мени ўлдирмоқчимисан, мана ўлдир! – деб турган экан. Бунга жавобан ўгай ота унинг юзига икки марта шапатилаб урди. Шунда Мадина йиғлаб:

– Бугун кечгача мени ўлимимни кўрасан, – деб ётоқхонага кириб кетди.

Бўлиб ўтган бу воқеага ўгай ота ҳам, Малика ҳам унчалик эътибор беришмади. Ота чойни ичиб бозорга савдо қилаётган хотини олдига кетди. Шундан кейингина ётоқхонадан чиққан Мадина синглисига деди:

– Менга битта ручка билан қоғоз топиб бер.

– Сизга шу пайтда қоғоз, ручка нега керак бўлиб қолди?

– Шеър ёзмоқчиман.

– Ҳа, илҳом келди, денг.

– Шунақа, деса ҳам бўлаверади!

Малика ручка билан қоғоз топиб синглисига берди. Орадан тағин ярим соатлар ўтгач Мадина ётоқхонадан чиқиб, кўзгу қаршисига ўтирди. Сочларини таради, ўзига оро берди. Кейин ҳозиргина келтирган суратини олиб, яна ётоқхонага кирди. Мадинанинг бу ҳаракатларидан таажжубга тушган Малика сўради:

– Ясаниб-тусаниб, ўзингизга оро бериб қаерга борасиз?

– Ҳеч қаерга, бироз ухлаб дам олмоқчиман, халақит берма...

Малика унга халақит бермади. Орадан тахминан бир соатлар ўтгач холаларининг қизи Мадина келиб қолди (у Мадина билан ўртоқ бўлиб, шунақа тез-тез келиб турарди).

– Мадина суратини олиб келдими?

– Ҳа!

– Қани, бир кўрай-чи, қанақа тушибди?

Улар ётоқхона эшигини тақиллатишди. Бироқ Мадина очмади. Шунда икковлон биргалашиб эшикни итариб очишди-ю, жонсиз ётган Мадинани кўриб беихтиёр додлаб юборишди. Кейин бозорда савдо қилаётган она ҳузурига чопишди...

Кутилмаган шум хабардан эсанкираб қолган муштипар она «тез ёрдам» чақиргани чопди. Ота уйга қараб югурди. Бориб Мадинанинг жасадини кўрди.

Хўш, Мадина нега ўз жонига қасд қилган. Уни бу қадар жонидан тўйғазган ким? Келинг, бу саволларга жавоб топишдан олдин Барчинойнинг ҳасратларини эшитайлик, у шундай дейди:

– Турмуш ўртоғим билан муросамиз келишмагач, расман ажрашдим. 1997 йилдан бошлаб Умматқул билан бирга яшаб келяпман. Тўғри, у билан ЗАГСдан ўтмаганман, бироқ шаърий никоҳимиз бор. 1998 йилга келиб икки қизим қаторига яна бир қиз қўшилди. Унга Мафтуна деб исм қўйдик.

Ўша куни Ангрен шаҳрининг 5-даҳасидаги 3-уйнинг 40-хонадони бўлмиш уйимизнинг олдидаги бозорчада эрим билан бирга савдо қилиб турсак, қизим Малика келиб Мадина ўз жонига қасд қилганини айтди. Мен етиб борганимда Мадинанинг жасади полда ётган экан. Унинг нега ўз жонига қасд қилганини билиш мақсадида кийимларини текшираётиб, бир чўнтагидан буклаб тахланган қоғозни, иккинчи чўнтагидан эса у ўзи билан олиб юрадиган ён дафтарчасини топдим.

Қизим Мадина букланган қоғозга ва ён дафтарчасига ўгай отасининг зулмига чидолмаганидан ўз жонига ўзи қасд қилганини ёзибди. Аслида ҳам турмуш ўртоғим Умматқул Мадинага чин эмас, ўгай ота бўлганди. У турли баҳоналар билан Мадинага қўпол муомалада бўларди. Унга туҳмат қилиб, ҳар хил уятсиз сўзлар билан ҳақорат қилиб келарди. Шунингдек, Умматқул қизим Мадинадан ўз отасининг уйига кетишини талаб қиларди.

– Синглим Мадинанинг ўлимига ўгай отамиз сабабчи, – деб онасининг сўзларини давом эттирди Малика Муҳаммаджонова. – У Мадинани ҳам, мени ҳам асло ёқтирмасди, жинидан ёмон кўрарди. Бизни ҳақиқий отамизнинг уйига кетишимизни талаб қилиб, жанжал чиқарарди. Унинг Мадинага ўтказган зуғумларини айтиб, адо қилиб бўлмайди.

1999 йил декабрь ойида Чимкент вилоятида яшаётганимизда ўгай отам Мадинага сомон олиб келишини буюрди. Мадина айтган нарсасини олиб борди. Шунда у нега эски сомон олиб келдинг, деб бечора Мадинанинг бошига тоғора билан бир неча марта урди. Жароҳатланган Мадина милицияга мурожаат қилмоқчи бўлди. Аммо ўгай отамиз «участка нозирига борсанг ўлдираман» деб қўрқитди, уриб дўппослади. Худди шунингдек, онам Ўш вилоятига тоғамнинг маъракасини ўтказгани кетганларида ҳам мен Мадина билан бозорда савдо қилиб турсам ўгай отамиз келиб: «Сенлар бузуқсанлар, нега йигитлар билан гаплашиб турибсанлар», деб бизни кўчада уриб-тепди. Биз Умматқулдан қочиб уйга беркиниб олдик. 2000 йилнинг ёз ойларида ҳам ўгай отам Мадинани «Сен мендан сўрамай, нега тўйга бординг?» деб сочларидан тортиб юзига уч-тўрт маротаба урган эди.

Умматқул ҳеч қандай сабабсиз ҳам «қорнингда боланг бор» деб ҳақоратлаб уравераради, дўппослайверарди. Биз ундан қўрққанимиздан ҳеч қаерга арз қилолмасдик. Ўгай отам онамизни ҳам «қизларингнинг ёнини олаяпсанми» деб ҳақорат қиларди. Мадина бир неча бор менга, «ўзимизнинг отамизникига кетмасак бўлмайди, Умматқул барибир бизни чиқиштирмайди, лекин кетиб қолсак онам бизсиз қийналиб қолади», деб йиғлаганди. Мадина ҳеч қачон ёмон йўлга юрмаганди, ҳалол қиз эди...

Суднинг қора курсисида ўтирган Умматқул Кенжаев ўзига қўйилган айбга қисман иқрорлик билдириб шундай деди:

– Мен ҳақиқатан ҳам Мадина ва Маликани тарбиялаш мақсадида уларга қаттиққўл бўлганман. Мадина мени ҳурмат қилмасди. Гапларимга умуман қулоқ солмасди. Шунинг учун ҳам Мадинага «Ўз отангнинг уйига кет», деб айтганман. Мақсадим уни тарбиялаш эди. Бироқ у тушунмай жонига қасд қилган. Мадинани тарбиялашга бошқача йўл тутиш керак экан. Афсус, буни ўз вақтида англамабман...

Суд зуғумкор ўгай отанинг қилмишларини чуқур ўрганиб, уни олти йил муддатга озодликдан маҳрум этди. Энди у бу жазо муддатини ўтаб қайтади. Аммо Мадина ҳеч қачон қайтмайди.

Бўлиб ўтган бу фожеага албатта асосий айбдор ўгай ота. Бироқ унда бошқаларнинг ҳам айби йўқ эмас. Негаки то Мадина ўзини ўз ўлдиргунча ҳеч ким унинг ҳаётига аралашмади, кўмак бермади, тушунтирмади. Натижада ҳаётни «ўз қаричи» билан ўлчаган, ҳали балоғат ёшига етмаган қизалоқ иродасизлик қилиб, ўз жонига қасд этди.

Худди шунингдек, Қуйи Чирчиқ туманидаги 9-ўрта мактаб ўқувчиси Л. Каримова ҳам бургага аччиқ қилиб, кўрпани куйдирган нодоннинг ишини қилган. Маълум бўлишича, Л. Каримова мактабда бир аёл билан эркак кишининг ўпишиб турганини кўриб қолган ва бу воқеани ўзгаларга гапириб берган. Шундан сўнг Р. Эргашева Н. Нурматова ва К. Нурматовалар Л. Каримовани «Сен туҳматчисан» деб ўқувчилар олдида бадном қилишган, турли усуллар билан унинг инсоний қадр-қимматини ерга уравеpишган. Натижада бунга тоқат қилолмаган Л. Каримова ўз уйида ўз жонига қасд қилган. Эндигина 16 ёшга тўлган бу қизалоқнинг ўлимига сабаб бўлган Р. Эргашева 5 йилга, А. ва К. Нурматовалар эса 3 йилданга озодликдан маҳрум этилдилар.

1982 йилда туғилган чирчиқлик И. Солиеванинг қилмишлари бунданда ачинарли. Унинг ҳам ота-онаси ўрталаридаги никоҳни бекор қилишади, ота оилани ташлаб чиқиб кетади.

Солиева онаси билан бир амаллаб рўзғор тебратиб турган бир пайтда оғзига кучи етмаган ғаламислар унинг ҳақида ҳар хил бўлмағур миш-мишлар тарқатишади. Солиева эса бунга чидолмай ўз жонига қасд қилади. Агар бу қиз «ит ҳураверади, карвон ўтаверади» нақлига риоя қилиб ўзи ҳақидаги миш-мишларнинг асоссизлигини амалдаги хатти-ҳаракатлари билан исботлаганида ёшгина жони увол кетмасди.

Биз номларини тилга олган, жабрдийдалар ўз жонларига ўзлари беҳуда қасд қилишдан тийилиб, адолат, ҳақиқат учун курашсалар албатта ёруғ кунларни кўрар эдилар. Бироқ, минг афсуски, улар бундай қилмадилар. Ёшликнинг эҳтиросли туйғуларига берилиб, ўзларини ўзлари нобуд қилдилар. Ўзини ўзи ўлдирган кимсаларнинг қилмишини эса ҳеч қачон оқлаб, тўғри деб бўлмайди. Лекин уларнинг атрофидаги одамларчи? Наҳотки улар шунчалик ўзгалар тақдирига лоқайд бўлишса?

Шовдонбек АЛАЕВ,
Тошкент вилоят прокурори ўринбосари, адлия катта маслаҳатчиси.
Мурод КАЛОНХОНОВ,
«Адолат» мухбири.

Кўргазма

«КЎҲНА ТАРИХ ШОДАСИДА БИТТА МАРЖОН ЎЗБЕГИМ!»

Темурийлар тарихи Давлат музейида Ўзбекистон Республикаси Мустақиллигининг 10 йиллигига бағишланган «Ўзбекистон. Мозий дурдоналари» мавзуидаги кўргазма очилди.

Ўзбекистон Фанлар академияси тарафидан ташкил қилинган мазкур кўргазма икки бўлимдан иборат. «Қадимги аждодларимиз тарихи» бўлимига қўйилган ёдгорликлар башарият тарихининг дастлабки давридан ҳужжат беради. Шуни алоҳида таъкидлаш керакки, ушбу бўлимдан ўрин олган Фарғона вилояти Сўх туманидаги Селенгур горидан топилган кўҳна ашёлар одамзод Ўзбекистон ҳудудида бундан бир миллион 200 минг йил аввал яшаганлигига ёрқин далилдир.

Кўргазманинг «Ўзбекистон диёрида диний бағрикенглик» бўлими эса қадимда Ўзбекистондаги динлар — зардуштийлик, буддавийлик, христианлик ва ислом дини ҳақида осори атиқалар асосида ҳикоя қилади. Бу ерда зардуштийлик китоби — «Авесто»нинг нодир нусхалари, милодий биринчи асрдан бошлаб Ўзбекистон ҳудудида тарқалган буддавийлик дини ҳақида топилмалар, шунингдек, ислом маданиятига доир қўлёзма китоблар, кулолчилик буюмлари ҳамда меъморий обидаларнинг суратлари намойиш этилмоқда.

Кўргазмадан жой олган яна бир ноёб ашё — давлатчилик рамзлари бўлган танга пуллар Ватанимиз тарихининг кўҳна даврлари ҳақида ҳикоя қилади.

Кўргазма октябрь ойигача давом этади.

Саъдиддин САЙДИСЛОМОВ,
«Адолат» мухбири.

Сафар

ТАЛАБАЛАР МАМНУН

Мирзо Улуғбек номидаги Ўзбекистон миллий университети тарих факультетининг бир гуруҳ талабалари жонажон Ватанимизнинг кўҳна Самарқанд ва Бухоро шаҳарларида амалий сафарда бўлиб қайтишди.

ЎзМУ ректорати тарих факультети деканати билан биргаликда уюштирган ушбу сафардан кўзланган мақсад аждодларимиз бой мероси ва мозий дурдоналаридан илм толибларини яқиндан баҳраманд этиш эди.

Талабалар Самарқандда Гўри Амир мақбараси, Регистон майдони, имом Бухорий мажмуаси, Бухорода эса Баҳовуддин Нақшбанд ва Исмоил Сомоний мақбаралари, Минораи Калон, Чашмаи Аюб ёдгорликлари билан атрофлича танишиш жараёнида ўзлари учун мозий ҳаётини яна бир бор кашф этдилар.

Умуман, сафар давомида талабалар ўтмишдошларимиз томонидан бунёд қилинган маҳобатли обидаларни кўздан кечирар эканлар, буюк аждодларимизга муносиб ворис бўлганликларидан доимо фахр ва ғурур туйғулари уйғонди.

Сафар мароқли ўтди. Талабалар Бухоро ва Самарқанд Давлат университетлари мутасаддиларига яратиб берган барча имкониятлар учун миннатдорчилик билдиришди.

Нурбек ОДИЛОВ,
Шерзод БОБОЕВ,
ЎзМУ тарих факультети II-курс талабалари.

Бола гўзал, одоби ундан гўзал.

Пародиялар

«КАФШ ЭТИЛАЁТГАН» АСАББУЗАР ҚЎШИҚЛАРГА БАҒИШЛОВ

ЭШИГИНГНИ БИЛМАЙ ОЧДИМ...

(«Эшигингни билмай очдим,
Ичкарида кимлар бор?»)

Эшигингни билмай очдим,
Ичкарида кимлар бор?
Навбат кутмай келавердим,
Висолингга бўлиб зор.

Казо-казо ва ҳоказо...
Ошиқларинг минг нафар.
Аммо ишқинг кўйида ҳеч
Абгори йўқ мен қадар.

Эшигингни билмай очдим,
Ўтирарди беш эркак.
Сенга боқмай ура қочдим,
Ҳар не бўлса , жон керак!..

БОР, БОР!

(«Кўчамизда бир қиз бор,
Кўзлари хуммор-хуммор.
Унга қараб тўймайсиз
Юзларида кулгичлари бор....»)

Бизда битта ҳовли бор,
Атрофи баланд девор.
Бир кеб қолиб қуймайсиз,
Боғда олма, анор бор.

Ён ҳовлида бир қиз бор,
Уни суйдим мен юз бор.
Қизлар қилиб кўймайсиз —
Ял-янги «Тико»си бор.

Яна битта кўшним бор,
Шеър дардида кўп бемор.
«Кўшиқ ёздим, қуйлайсиз»,
Деб ҳар кун қилар безор.

Менда қандай армон бор?
Ҳар кўчада тўй алёр.
Куйлаб сира тўймаймиз,
Токи тинглар одам бор,
Яна «қистир-қистир» бор...

КАМТАР ЙИГИТ

(«Майли, кўлингдан ушламай,
Майли, лабингдан тишламай,
Фақатгина бағримга босай.
Келгин энди,
Кулгин энди,
Шўх кўзларинг менга қарасин!»)

Йўқ, ёвгонинг хушламайман,
Бўлка нонинг тишламайман.
«Жиз-биз» бўлса, ош емайман,
Димланг энди,
Имланг энди,
Суллоҳларга кабоб ҳам овқат.

Майли, кўйманг сира курси,
Стол-стул нари турсин.
Ҳари не бўлса, юмшоқ бўлсин,
Чопинг тезроқ,
Топинг тезроқ,
Кўрпа-тўшак оҳ, етти қават.

Кулоқ тутинг, ушбу сўзга,
Насиб қилсин, кулба сизга.
Бўлаверар ҳатто бизга —
Кўш қаватли,
Ҳам ҳайбатли,
Дангиллама бир зўр иморат...

Шундоқ камтар бечораман,
Кўнглимни кимга ёраман?
Кўшиқ айтиб овораман,
Тинглагин энди,
Кувманг энди,
Берсин сизга тўзим ва тоқат.

ДАВРАДАГИ БИР ГЎЗАЛ

«Даврадаги бир гўзал менга сирли боқмоқда,
Сўзласам, сўзларимнинг маъносини чақмоқда.
Толим-толим чўзилган лағмон эрур сўзларим,
Ул доно гўзал ёрим қулоғига «тақмоқда».

Ўзи жуда келишган йигитман-да, сўрасангиз,
Йўлимда қатор-қатор сулув қизлар, кўрсангиз.
Ақлу-ҳушим жойида, суҳбатим ҳам кўп жонон —
Чайналмайман сира ҳам қай мавзуга бурсангиз.

Санъатдаям ўрним бор, иқтидорим бинойи,
Онда-сонда телвизўрда қип тураман хиргойи.
Уқуви йўқ ҳофизлар яхши шеър деб овора,
Мен учун тайёр қўшиқ — ҳар бир гап-сўз алжойи...

Даврадаги бир йигит менга ногоҳ ўқрайди,
Балки анов гўзални рашк қилганга ўхшайди.
Бу ҳолат ҳам кўп аъло, ижод учун муддао:
Демак яна зўр қўшиқ, шеър туғила бошлайди.

Сирожиддин РАУФ.

Муаллим ўқувчи қиздан сўрабди:

— Шундай калта кўйлак кийиб юрганингни онанг кўрса нима дейди?

— Кўйлакларини сўроқсиз кийганим учун нақд додимни берадилар, — дебди ўқувчи.

* * *

Эр омборхонада арра тополмагач, хотинидан сўради:

— Сен билмайсанми, эски аррамиз қайдалигини?

Ошхонадан хотин ўрнига қайнонасининг овози эшитилди:

— Агар мен арра бўлсам ҳам, у қадар эски эмасман.

* * *

Хотин оғир хаста эр ёнида ўтирибди.

— Қасам ич, агар ўлсам, бошқа ҳеч кимга эрга тегмайсан! — деди эр.

— Яхши, азизим, агар соғайиб кетсанг-чи?

* * *

Автоназоратчи ширакайф ҳайдовчига деди:

— Марҳамат қилиб менга қараб «пуф» денг-чи?

— Кечирасиз, мен Сиз каби ҳурматли одамларнинг бетига «пуф»лашни одобсизлик деб биламан, — жавоб берибди ҳайдовчи.

Валерий БРЮСОВ

ЭҲТИРОС ЧЎРИСИ

Бир хонимнинг кундалик дафтаридан сўнгги саҳифалар

(Қисса)

Рус адабиётида маълум из қолдирган адиб Валерий Брюсов (1873-1924) ўзининг бу асарида овруполашган кибор рус аёлларидан бирининг саргузашти ҳақида ҳикоя қилади. Қиссага 1910 йилда Масковда катта шов-шувга сабаб бўлган суд иши асос қилиб олинган.

I.

15 сентябрь

Мутлақо кутилмаган воқеа содир бўлди. Эримни ўз кабинетида ўлиб ётган ҳолда топишди. Номаълум қотил Викторнинг бошини бадантарбияда ишлатилувчи тош билан уриб мажақлаб ташлабди. Ҳар доим этажеркада турадиган бу тош қон юқи билан полда ётарди. Столнинг тортмалари синдирилган. Викторни шу ҳолда топишганда унинг жасади ҳали совумаган экан. Қотиллик тонгга яқин рўй берган.

Уйда қандайдир ҳаракатсиз бесаранжомлик ҳукмрон. Лидочка йиғлаган куйи хонадан-хонага ўтди. Энага бўлса имирсиланиб уёқдан-буёққа юргани юрган, биров бирон иш қилишига йўл қўймайди. Хизматкорлар сукут сақлашни афзал кўришгани шундоқ сезилиб турибди. Мен битта қаҳва сўрасам, улар менга худди қасамга хиёнат қилган жиноятчидек қарашди. Эй, Худойим! Энди мен неча кун азобда юраман! Полиция келганини айтишди.

Ўша куннинг ўзи

Мени бугун кимлар азобламади!

Бегона одамлар хонамизда депсинишиб, мебелларимизни уёқдан-буёққа суришди, менинг столимда, менинг қоғозларимга ёзишди...

Терговчи ҳаммани сўроққа тутди, жумладан мени ҳам. Сочлари сийраклашган, кўзойнакли бу жаноб шундай озғин эдики, ўзининг соясига ўхшарди. Икки сўзнинг бирида «тэк-с» деб қўярди. Афтидан, у қотилликда мени гумонсираяпти шекилли.

– Эрингиз уйда қанча пул сақларди?

– Билмайман.

– Кеча уйга келишдан олдин эрингиз қаерда бўлган эди?

– Билмайман.

– Кейинги вақтда эрингиз ким билан тез-тез учрашиб турган?

– Билмайман.

– Тэк-с.

Буларнинг ҳаммасини мен қайдан билай? Эримнинг ишларига аралашмаганман. Биз бир-биримизга ҳалақит бермай яшашга ҳаракат қилардик.

Яна терговчи менинг кимдан гумонсирашимни сўради.

Мен йўқ деб жавоб бердим, фақат эримнинг сиёсий раҳбарларини ҳисобга олмасак, Виктор ўз эътиқодига кўра ўта ўнгчилардан бўлиб, инқилоб пайти фармацевтлар иш ташлаганда ҳам у дорихонасига ишга қатнайверган. Ўшанда бизга имзосиз хат юборишиб, Викторни ўлдирамиз деб қўрқитишган эди.

Менинг фаразим ўринли кўринсада, бироқ терговчи калласини тебратиб, ишонарли эмас деган фикрини билдирди. У менга жавобларимни имзолаш учун бериб, яна мени ўз ҳузурига, камерасига чақиришини айтди.

Терговчидан кейин Maman келди.

Хонамга киратуриб у рўмолча билан кўзларини артган бўлди ва менга қучоғини очди. Мен ҳам бу қучоққа ўзимни ташлагандай қилиб кўрсатишимга тўғри келди.

– Оҳ, Natalie, қандай даҳшатли ҳодиса.

– Ҳа, Maman, даҳшат.

– Ўйлашга қўрқасан, ҳаммамиз ҳам ўлимдан узоқ эмас эканмиз. Одам ўзининг охирги кунини яшаётганини баъзан хаёлига келтирмайди. Якшанба куни мен Виктор Валериановични тирик ва соппа-соғ кўрган эдим!

Шу каби зарур хитобларни айтиб бўлгач, Maman амалий масалага ўтди.

– Менга айтчи, Natalie, сизларда яхшигина бойлик бўлиши керак. Марҳум йилига мингдан кам топмасди. Бундан ташқари, ўтган йили у онасидан қолган меросга эга бўлди.

– Ҳеч нима билмайман, Maman. Мен рўзғорга ва менинг шахсий харажатларимга Виктор берган пулларни олиб турганман, бошқа ҳеч қандай ишларга аралашмай келганман.

– Марҳум васият қолдирганми?

– Билмайман.

– Нега ахир сен ундан сўрамагансан? Тартибли одам биринчи галда молиявий масаласини тўғрилаб қўйиши керак.

– Эҳтимол, васиятга ярарли ҳеч ваҳо бўлмагандир.

– Нега энди? Сизлар топишларингга қараганда анча камтар яшагансизлар. Виктор Валеринович олган пулларини қаёққа сарфлаган бўлиши мумкин?

– Балки унинг бошқа оиласи бўлгандир.

– Natalie! Гапингни қара, марҳумнинг жасади ҳали уйда турибдия!

Ахийри мен Mamanга чарчаб ўлай деяётганимни уқтиришга муваффақ бўлдим. Maman яна кўзларига рўмолчасини теккизди ва хайрлаша туриб шундай деди:

– Бу каби синовларни огоҳ бўл деб осмон юборяпти. Сен ҳақингда кейинги пайтларда бемаъни гап-сўзлар пайдо бўлган, Natalie. Энди ахлоқингни ўзгартириш ва жамоат орасида муносиб ўрнингни топиб олиш учун сабаб бор. Онанг сифатида бундан фойдаланиб қолишингни маслаҳат бераман.

Оҳ, бу яқин кунларда мен бошдан кечирган ташвишлардан энг оғири – бу қариндош ва танишларнинг ташрифлари, юпантириб таъзия изҳор қилишлари бўлди. Аммо, бу борада менинг онам айтмоқчи «қарор топган умргузаронлик тарзи-тамойилларини бузиш мумкин эмас, ахир».

Яна ўша кун.

Кеч оқшом Модест келди. Мен ҳеч кимни қабул қилмасликни тайинлаган эдим. Бироқ у ё зўрлик билан кириб келган ёки Глаша уни киритмасликка ҳадди сиғмаган.

Модест, ҳаяжонга тушган чамаси, бирам кўп гапирди, жўшиб кетди. Менга унинг оҳанги ёқмади, усиз ҳам азобим етарли эди ва биз деярли аразлашиб қолдик.

Ҳаммаси Модестнинг менга «сен»лаб гапиришидан бошланди. Бизнинг уйда ҳеч қачон бир-биримизга «сен» демаган эдик. Мен Модестга ўлимдан фойдаланиш яхши эмаслигини, ўлимда ҳамиша сирлилик бўлишини, сирлилик эса муқаддас нарса эканлигини айтдим. Сўнгра Модест энди орамизда бошқа тўсиқ қолмагани ва биз бир-биримизга очиқ эгалик қилишимиз мумкинлиги ҳақида гап бошлади. Мен жуда кескин эътироз билдирдим:

– Аввало мен ўзимга ўзим эгалик қилишни истайман.

Суҳбат охирида Модест ўзини йўқотиб деярли бақиришга ўтди, мен энди унга бўлган муҳаббатимни исбот қилишим зарур экан ёки бу ҳол ҳеч қачон такрорланмас экан, у менинг эримга ўзининг нафратини сира яширмаган экан ва ҳоказо шу каби болаларча дахмазалар. Мен шунда унга энди вақт кеч бўлиб қолгани ва бугунгидай кунда унинг ташрифи чўзилиши мутлақо ўринли эмаслигини эслатдим.

Мен Модестни анча биламан ва у хайрлаша туриб ғазабга тўлганини кўрдим. Яноқлари ҳайкалча рангидек оқариб кетган ва бу ўтли кўзлар билан биргалашиб унинг юзини жуда чиройли қилиб юборган эди. Менда уни ҳозироқ ўпиб-ўпиб олиш истаги пайдо бўлди лекин сипо кўринишимни сақладим ва совуққонлик билан қўлимни ўпишга узатдим.

Ўз-ўзидан равшанки, бу араз узоқ давом этмайди, биз кейинги сафар учрашганимизда ўзимизни гўё ҳеч қандай араз бўлмагандай тутамиз. Модестда мен сўз билан ифода қила олмайдиган қандайдир мафтункорлик бор, бу «қандайдир» нарсани яққолроқ тушунтириб беришга ожизман, буни музга чулғаган олов десам... Унинг қалбида эҳтиросларнинг учлари бирлашиб кетган.

(Давоми бор).

● *«01» огоҳлантиради*

ОЛОВ — ТИЛСИЗ ЁВ

Ёнғин ва у орқали содир бўлаётган аянчли фалокатлар ҳамон долзарб муаммолигича қолмоқда. Бу муаммолар уйинқароқ болаларнинг ёнғин хавфсизлиги ҳақида тўлиқ тушунчага эга эмасликлари ҳамда катталарнинг бепарволиги, масъулиятсизликлари натижасида юзага келмоқда.

Минг афсус билан сўзимизнинг далили сифатида қуйидаги рақамларни келтирамиз. Биргина Миробод туманининг ўзида ўтган уч ой ичида 37 ёнғин содир бўлган. 2000 йилда эса 34 та шундай ҳолат юз берган эди. Эътибор беринг, рақамлар сони камайиш ўрнига бирмунча ўсиб бормоқда. Фалокат бир инсонни ҳаётдан олиб кетди, яна бир инсон эса мажруҳ бўлиб қолди. Ўтган 2000 йилнинг декабрь ойида Кунаева кўчасида жойлашган уйда ёнғин бўлди. Бунинг сабабчилари яна ёш болалар бўлиб чиқди. Улар бировнинг уйига беғараз ўйин қилиб ўғирликка тушишади, уйнинг қоронғилиги сабабли қоғоз ёқишади. Уйдаги ҳаддан ташқари кўп миқдордан йиғилган қоғоз макулатуралари аланга олиб, ёнғинни келтириб чиқаради. Ёнғин авж олган сари болаларнинг қўрқиб диван орқасига беркиниши оқибатида нафас йўлларини куйишига сабаб бўлган ва шифохонада 3 кундан сўнг болалар вафот этган.

2001 йил 13 март куни Норхўжаев кўчаси 30-уйда газ печининг ўз вақтида тозаланмаганлигидан ёнғин чиқиб уй бутунлай ёниб кетади. 2001 йил 6 апрель куни С.Азимова кўчаси 79-уйда жойлашган хусусий «NRJ» фирмасида содир бўлган ёнғин ҳам фирма ходимининг лоқайдлиги, яъни эҳтиётсизлик билан сигарета чекишидан келиб чиққан.

Ҳозирги пайтда намойиш этилаётган саргузашт фильмлар таъсирида ёш болалар катталарга тақлид қилиб турли ўйинларни ўйлаб топишади. Натижада бу ўйинлардан ўт чиқиб, уларнинг ҳаётига хавф солишини кеч бўлганда англаб етишади. Бундай ўйинлардан келиб чиқувчи фалокатларнинг олдини олиш учун ота-оналар, мураббийлар, маҳалла фаоллари кенг тушунтириш ишларини янада чуқур тарзда олиб боришлари даркор. Ёшларнинг онгига «Ўз уйингни ўзинг асра» шиорининг туб маъносини сингдириш ҳар биримизнинг фуқаролик бурчимиздир. Агар ёнғин чиққудек бўлса, ёшми-каттами ҳар бир инсон ўзини йўқотиб қўймай, дарҳол «01» телефон рақами орқали ўт ўчириш хизматини ёрдамга чақириши лозимлигини, бунга тайёр туришини вақт эслатиб турмоқ жоиз.

Ф.ХОДИЕВ,
Тошкент шаҳар
Миробод тумани
3-ХЕСБ бошлиғи,
ички хизмат майори.

БОҚИМАНДАЛИК

Американлик бир тадбиркор машинадан тушаётиб, киракашга беш доллар узатибди ва қайтимини сўрабди:

— Жаноб, ўғлингиз ҳам худди шу масофа учун беш доллар чўзади, аммо қайтимини сўрамайди.

— Балли, — дебди у. — Ўғлимнинг мендай бақувват отаси бор! Лекин... Менинг ана шундай миллионер отам йўқ-да, — дебди миллионер.

«ДОЛЛАР» НИМА ДЕГАНИ?

Жаҳон бозорида ҳукмронлик қилаётган АҚШнинг пул бирлиги доллар атамаси на инглизчага ва на америкаликларга тегишли эмаслигини кўпчилик билмаса керак. Қадимги Пруссиянинг Иоахиметал (ҳозирда Чехословакиянинг Яхимов) шаҳрида йирик кумуш танга зарб қилинган ва у шаҳар шарафига иохиметаллар деб атала бошлаган. Лекин бу ном узундан узоқ бўлгани боис қисқартирилиб, Таллер шаклида юритила бошлади. Вақт ўтиши билан голланд тилида ва кейинчалик америкаликлар талаффузида ўзлашган бу сўз доллар кўринишини олди.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ МАРКАЗИЙ БАНКИ АХБОРОТИ

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 2001 йил 1 майдан бошлаб валюта операциялари бўйича бухгалтерия ҳисоби, статистик ва бошқа ҳисоботларни юритиш, шунингдек, божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:

1 АҚШ доллари
348 сўм 70 тийин қилиб белгиланди.

ҲИКМАТ

● Устозига хиёнат қилган шогирд огоҳ бўлсинким, ўзи ҳам устоз мақомига эришганида шогирдлари унга хиёнат қилиши муқаррардир. Пушаймон бўлур, фойдаси бўлмас.

Пойтахтнинг нурафшон йўллари.

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:

Т. О. ДАМИНОВ, А. Ғ. ҒУЛОММАҲМУДОВ, А. ЖЎРАБОЕВ, Р. З. АҲМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Р. Р. ҲАЙДАРОВ, К.РИХСИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Д. К. ҚИРҒИЗБОЕВ (бўлим мудири), Р. АЗИМОВ, Т. И. ЭРГАШЕВ, А. МАМАЖОНОВ, Ў.Ф. ЖЎРАЕВ, Н. НУРМАТОВ, М. КАЛОНХОНОВ.

Мулоқот учун телефонлар:

Қабулхона — 133-41-89.
Хатлар ва шикоятлар бўлими — 136-55-64.

Навбатчи — Илҳом СИДДИҚОВ

Саҳифаловчи — Бахтиёр ҚЎШОҚОВ

Газета Ўзбекистон Республикаси Давлат матбуот қўмитасидан 140 рақам билан рўйхатдан ўтган.
Буюртма Г— 2436, ҳажми—2 табоқ.
Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди.

Мақолада келтирилган факт ва рақамлар учун фақат муаллифлар жавоб берадилар.
Қўлёзмалар муаллифларга қайтарилмайди.

«Шарқ» нашриёт - матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди.
Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти—20.00. Босишга топширилди 20.00.

МАНЗИЛИМИЗ:
700047, Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси-32.